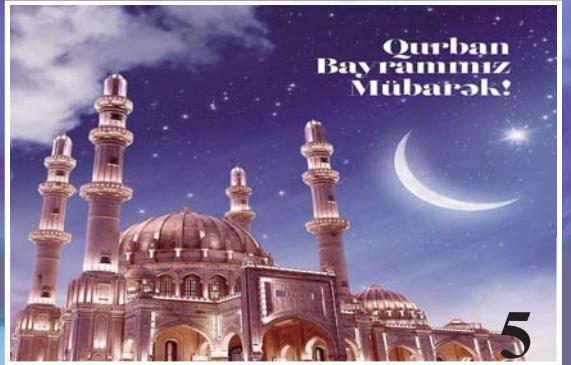

"SƏS" qəzeti mənim
ürün ən əxiz qəzəldir

Mənəvi birlik rəmzi -
Qurban bayramı

№ 107 (7032)

15 iyun 2024-cü il.
Qiyməti 60 qəpik

Prezident İlham Əliyev
Qurban bayramı münasibətilə
Azərbaycan xalqını təbrik edib

2

15 iyun - Qurtuluşdan Zəfəre!

"Ermənistanda
polis mülki
insanları sürüyür"

Bu gün 15 İyun -
Milli Qurtuluş Günüdür

Müstəqil həyatınız
mübarək!

"Qarabağın sürətli inkişafı
regionun ümumi inkişafına
töhfə verir"

Təhsil eksperti: "Onlara 1 il
vaxt verildi, yenə kəsildilər"

Pəhriz
depressiyaya
səbəb olur?

Prezident İlham Əliyev Qurban bayramı münasibətilə Azərbaycan xalqını təbrik edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Qurban bayramı münasibətilə Azərbaycan xalqını təbrik edib. AZERTAC xəbər verir ki, xalqımızı və dünyanın müxtəlif guşələrində yaşayan bütün soydaşlarımızı müqəddəs Qurban bayramı münasibətilə ürkəkdən təbrik edən dövlətimizin başçısı bildirib: "Dünya müsəlmanlarının mənəvi həmrəyliyinin təcəssümü olan Qurban bayramında mömin insanlar Allah və din yolunda hər cür fədakarlığa hazır olundalarını nümayiş etdirmək fürsəti qazanır, Uca Yaradana yaxınlığın sevincini yaşayırlar.

Bəşər mədəniyyətinə və elmi-fəlsəfi fikir xəzinəsinə misilsiz töhfələr vermiş Azərbaycan xalqının dünyagörüşünün te-

şəkkülündə və milli-mədəni inkişafında İslam dini mühüm mərhələ təşkil edir. Ayrı-ayrı xalqların və dinlərin mənsublarının mehriban ailə kimi yaşadıqları ölkəmizdə qarşılıqlı hörmət və etimada əsaslanan nümunəvi birgəyəşayış mühitinin formalaşmasında və etnik-mədəni müxtəlifliyin günümüzədək qorunub saxlanılmasında mütərəqqi islami dəyərlərin rolunu danılmazdır".

Dini bayramların, o cümlədən Qurban mərasimlərinin cəmiyyətimizdə milli-mənəvi birliyin, xeyirxahlıq və mərəhəmət duygularının təntənəsinə çevrildiyini vurğulayan Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, bu mübarək bayram günlərində ölkəmizin hər yerində geniş xeyriyyəçilik və sosial yardımlaşma tədbirləri həyata keçirilir, şəhidlərimizin ölümə xatiresi ehtiramla yad olunur.

"Xalqımızın firavanlığı və əmin-amanlığı naminə etdiyiniz duaların və kəsdiyiniz qurbanların Tanrı dərgahında qəbul olunması diləyi ilə bir daha hər birinə səmimi təbriklərimi çatdırır, ailələrinizə firavanlıq, süfrələrinizə xeyir-bərəket arzulayıram", - deyə dövlətimizin başçısı bildirib.

"Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyində mühüm rola malikdir"

Hikmət Hacıyev Brüsseldə Azərbaycan ilə Aİ arasında 5-ci Təhlükəsizlik Dialoqunda və "NATO+Azərbaycan" formatında siyasi dialoqda iştirak edib, bir sıra görüşlər keçirib

Şuşada keçiriləcək beynəlxalq konfrans iştirakçıları Ulu Öndər Heydər Əliyevin məzarını, Şəhidlər xiyabanını və "Türk şəhidliyi" abidəsini ziyarət ediblər

Yeni Azərbaycan Partiyasının təşkilatçılığı ilə iyunun 15-də Şuşa şəhərində "Türk Dövlətləri Təşkilatı: geosiyasi realillər və qlobal kataklizmlər fonunda yeni strateji hədflərə doğru" mövzusunda keçiriləcək beynəlxalq konfransın iştirakçıları iyunun 14-də Fəxri xiyabanda müsər Müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin xatiresini ehtiramla yad edərək məzəri öününe əkili qoyub, gül dəstələri düzülüb.

Görkəmlı oftmaloq-alim, akademik Zərifə Əliyeva-nın da ezziz xatiresi yad olunub, məzəri üzərinə tər güllər düzülüb. Sonra konfrans iştirakçıları Şəhidlər Xiyabani-nı ziyarət ediblər. Azərbaycanın azadlığı və müstəqiliyi uğrunda mübarizədə canlarını qurban vermiş qəhrəman Vətən övladlarının xatiresi ehtiramla yad edilib, məzarları üzərinə tər güllər düzülüb, "Əbədi məşəl" abidəsinin öününe əkili qoyulub.

Daha sonra "Türk şəhidliyi" abidəsi ziyarət edilib. Azərbaycanın istiqlaliyyəti uğrunda canlarından keçen, Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığının əbədiliyini, sarsılmazlığını eks etdirən bu mezarlıqla uyuyan qəhrəman ve fədakar türk qardaşlarımızın xatiresi anılıb, abidənin öününe əkili qoyulub, gül dəstələri düzülüb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyaset məsələləri şöbəsinin müdürü Hikmet Hacıyev iyunun 12-13-də Belçikada səfərdə olub. Prezidentin köməkçisi Hikmet Hacıyev səfər çərçivəsində NATO-nun Brüsseldəki mənzil-qərargahında müttəfiq dövlətlərin nümayəndələrinin qatıldığı "NATO+Azərbaycan" formatında siyasi dialoqda iştirak edib.

Tədbirdə Hikmet Hacıyev müttəfiq dövlətlərin nümayəndəleri ilə Azərbaycan-NATO tərəfdəşliginin hazırlı vəziyyəti və perspektivləri, ölkəmizin regional nəqliyyat bağışlılarının inkişafında, Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasına əhəmiyyətli rolü, COP29-a hazırlıq prosesi, ölkəmizin iqlim və yaşıllı həmrəylik gündəliyi, eyni zamanda, Ermənistana normallaşma prosesi və sülh gündəliyinin irəliləndilməsi etrafında müzakirələr aparıb.

Müttəfiq dövlətlərin təmsilciləri Azərbaycanın ərazi bütövülüyünə və suverenliyinə dəsteklərini bildirib, NATO-nun etibarlı tərəfdəsi olaraq ölkəmizin Alyansla əlaqələrini yüksək qiymətləndirib, habelə NATO-nun missiya və əməliyyatlarına töhfələrini, Ukraynaya göstərdiyi humanitar dəstəyi təqdir ediblər. Eyni zamanda, Azərbaycanın regional nəqliyyat bağışlılarında və Avropanın enerji təhlükəsizliyində müttəfiq rolunu vurğulanıb, ölkəmizin yaşıllı enerji kecid və iqlim dəyişikliyinə

qarşı mübarizədə səyleri alqışlanaraq COP29 sədrliyinə dəstək ifadə edilib. Onlar Azərbaycanla Ermənistən arasında normallaşma prosesini və sülh gündəliyini yekdiliklə dəstəklədiklərini bildirib, iki ölkə arasında dövlət sərhədinin delimitasiyasına dair əldə olunan son razılaşmanın yüksək qiymətləndiriləblər.

Səfər çərçivəsində Hikmet Hacıyev, həmçinin NATO Baş katibinin köməkçisinin müavini Ceyms Appaturay, Baş katibin Qafqaz və Mərkəzi Asiya üzrə xüsusi nümayəndəsi Xavyer Kolomina və Türkiyənin NATO yanında daimi nümayəndəsi Zeki Levent Gümrükü ilə görüşlər keçirib.

Sonra Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında 5-ci Təhlükəsizlik Dialoqu təşkil olunub. Dialoq zamanı Avropa İttifaqının nümayəndə heyətine Avropa Xarici Fealiyyət Xidmətinin baş katibinin siyasi məsələlər üzrə müavini Enrique Mora rehbərlik edib.

Tədbirdə postmünaqişə dövründə bölgədə mövcud vəziyyət və reallıqlar, Azərbaycan-Ermənistən normallaşma prosesi üzrə irəliləyişlər, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə mina təhdidi ilə mübarizə, regional və beynəlxalq təhlükəsizlik məsələləri, həmçinin Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın inkişaf perspektivləri barədə müzakirələr aparılıb.

Əl tərəfi Azərbaycanın postmünaqişə dövründə regionun sabitliyi və inkişafı baxımından vacib rolunu vurğulayıb, ölkəmizin Avropanın təhlükəsizliyinə töhfəsini təqdir edib, Aİ-nin ölkəmizlə müxtəlif sahələrdə qarşılıqlı faydalı

əməkdaşlığı inkişaf etdirməkdə maraqlı olduğunu bildirib.

Dialoq zamanı Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyi, bərpəolunan enerji və nəqliyyat bağlantılıları baxımından etibarlı tərəfdəş olduğu vurğulanıb, Azərbaycanın sədrliyi ilə Bakıda keçiriləcək COP29-un iqlim fəaliyyəti və yaşıllı kecid sahəsində əməkdaşlıq üçün əlvərişli imkanlar yaratdığı qeyd olunub.

Müzakirələrdə Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərdə mövcud olan mina problemi ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb, Avropa İttifaqının humanitar minatımızləmə fəaliyyətində Azərbaycanın dəstəyini davam etdirəcəyi bildirilib.

Səfər zamanı H.Hacıyev, həmçinin Belçikanın Egmont Kral Beynəlxalq Münasibətler İnstitutunun təşkil etdiyi deyirmi masada çıxış edib, Azərbaycan-Aİ əməkdaşlığının hazırlı gündəliyi, Azərbaycan-Ermənistən arasındaki sülh prosesi və regional məsələlər barədə iştirakçıları məlumatlandırib.

Prezidentin köməkçisi, eləcə də Belçikanın xarici işlər nazirinin kabine-tin rəhbəri sefir Jan Hoogmartens ilə görüş keçirib. Görüşdə Azərbaycan ilə Belçika arasında ikitərəfli əlaqələrin hazırlı vəziyyəti və perspektivləri üzrə müzakirələr aparılıb.

Səfər çərçivəsində H.Hacıyev nüfuzlu kütłəvi informasiya vasitələrinə müsbəhələr verib.

Azərbaycan dövlətini dünya dövlətləri arasında irəli çıxaran, ölkəmizi parçalanmaq təhlükəsindən xilas edən, respublikamızın inkişafına möhkəm zəmin yaradan Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi kursu nəticəsində, Azərbaycan özünün müstəqilliyinin sütunlarını möhkəmlədi, onun dünyaya integrasiya olunmasına töhfələrini verdi.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin hakimiyyət qayıdı ile ölkəmizdə böyük sıçraşış baş verdi. Həmin tarixə qədər baş veren hadisələr, xalqı, bütövlükde, ucuruma sürükleyən məqamlar istər ölkə daxilində, istərsə də xaricində onun sütunlarını zəiflətməye başlamışdı. Belə bir zamanda, xalqın təkidi və istəyi ile hakimiyyətə gələn, qayıdı ile böyük nailiyyətləri Azərbaycan salnaməsinə daxil edən Dahi Öndər Heydər Əliyev Ona etimad göstərənlərin ümidi tez bir zamananda doğrultdu. 15 iyun 1993-cü il tarixində baş verən hadisə - Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdı Azərbaycanın müstəqil həyatının yeni sehifələrini yazdı. Tariximizə Milli Qurtuluş Günü kimi daxil oldu və dövlətçiliyimizi yox olmaq təhlükəsindən qurtardı. Ulu Öndər Heydər Əliyev respublikanın müstəqilliyini qorudu, ölkədə tügyan edən ictimai-siyasi böhranı aradan qaldırdı və inkişafın təməlini qoydu. Ulu Öndər Heydər Əliyev siyasi və iqtisadi zəmində baş verən gərginliklərə sinə gərdi, ölkəni parçalanmaq təhlükəsindən xilas edərək, müstəqilliyini qoruyub-saxlaya bildi. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin siyasi uzaqqorənliyi və müdrikliyi sayəsində, Azərbaycan en yeni tariximizin çətin anlarından şərəflə çıxdı. Dahi Şəxsiyyət Heydər Əliyevin siyasi kursu nəticəsində, Azərbaycan özünün müstəqilliyinin sütunlarını möhkəmlədi, onun dünyaya integrasiya olunmasına töhfələrini verdi.

Milli Məclisin 1993-cü il iyunun 15-de keçirilən iclasındaki çıxışında Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycan dövlətçiliyinin gelecek inkişaf strategiyasını elan etdi və sonrakı illərdə onu həyata keçirdi. Ulu Öndər Heydər Əliyev milli dövlətçiliyin konsepsiyasını yaratdı. Bütün maneqələrə baxmayaq, ən qısa müddətə, ölkədə ictimai-siyasi sabitlik bərpa olundu. Mürəkkəb siyasi şəraitdə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin böyük potensialı Azərbaycanın müstəqilliyinin qarantına çevrildi.

Müstəqil Azərbaycanın Qurucusu Heydər Əliyev en yeni tariximizin çətin anlarından şərəfle çıxaraq, müstəqilliyimizin gerçəkləşməsində və ictimai-siyasi həyatımızın bütün istiqamətləri üzrə inkişafın təmin edilməsində qarant rolunu oynadı. Qeyd edək ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması Azərbaycan dövlətçiliyinin formalaşması prosesinə təsirini göstərdi. YAP yaranandan, Azərbaycanın siyasi həyatında özünəməxsus rola malik olan təşkilat kimi qəbul edildi. Bunun da əsas sebəbi o idi ki, partiyanın rəhbərliyində Ulu Öndər Heydər Əliyev kimi Azərbaycan xalqının böyük hörmət və inam bəslədiyi Dahi Şəxsiyyət dayanındır. YAP Azərbaycan dövlətinin müstəqilliyinin qorunub-saxlanılmasında və dövlətçiliyimizin inkişaf etdirilməsində müstəsna xidmətləri olan siyasi təşkilata çevrildi. 1993-cü ilin oktyabr ayının 3-də YAP-in Sədri Heydər Əliyevin Prezident seçilməsi ilə partiyanın həyatında yeni dövrün əsası qoyuldu.

ÖLKƏMİZDƏ YENİ İQTİSADI MÜHİT, AZAD BAZAR İQTİSADIYYATI FORMALAŞDI

Ölkəmizdə iqtisadi sabitliyin təmin edilməsi və tənəzzülə uğramasının qarşısının alınması, yeni dövrün tələblərinə uyğun tərzdə islahatların həyata keçirilməsi önməli idi ki, Heydər Əliyev də müdrikəsine dövrün irəli sürdüyü bu tələbləri müstəqil Azərbaycan dövlətində ardıcıl şəkildə həyata ke-

15 iyun - Qurtuluşdan Zəfərə!

Bu gün 15 İyun - Milli Qurtuluş Günüdür

15 İyun
Milli Qurtuluş Günü

çirdi və ölkəmizdə yeni iqtisadi mühit, azad bazar iqtisadiyyati formalaşdı. Sonrakı dövrlərdə Azərbaycan vətəndaşlarının sosial durumunun yaxşılaşdırılması ilə bərabər, dövlət quruculuğu siyasetinin ardıcıl suretdə həyata keçirilməsi, Azərbaycan dövlətinin beynəlxalq nüfuzunun artırılması istiqamətində addımlar atıldı.

1994-cü ildə "Əsrin Müqaviləsi"nin imzalanması milli iqtisadi inkişafın təməlini qoydu. Əlbəttə, "Əsrin Müqaviləsi"nin imzalanması tarixi hadisə və dönüs nöqtəsi idi. Azərbaycanın "Əsrin Müqaviləsi"ndən başlanan yolu haqqında Ümummilli Lider Heydər Əliyev belə deyib: "1994-cü ildən Azərbaycan dövləti özünün yeni neft strategiyasını həyata keçirir və bu strategiyasının da əsas mənəsi, əsas prinsipleri Azərbaycanın zəngin təbii sərvətlərindən, o cümlədən, neft və qaz sərvətlərindən Azərbaycan xalqının rifahı namına daha səmərəli istifadə etməkdən ibarətdir".

"Əsrin Müqaviləsi"nin tərəfdası olan ölkələrin, demək olar ki, hər biri dünyada böyük nüfusa və güce malik ölkə idi. Həmin dövr üçün bu ölkələrin Azərbaycanın tərəfdəsına çevrilmələri təhlükəsizliyimizin təminatına səbəb olan amillərdəndir. Bu müqavilə Azərbaycanın dövlət təhlükəsizliyinin terminatçısına çevrildi. Neinki regionda, global miqyasda nəhəng nəfər kəməri olan Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsası qoyuldu. "Əsrin Müqaviləsi" sayəsində Azərbaycana birbaşa investisiyalar qoyuldu və ölkəmiz dünya bazarında iqtisadi mütəffiq kimi tanındı. Bunaqla yanaşı, Azərbaycan beynəlxalq hüquq müstəvisində iqtisadi maraqlarını və iqtisadi hüquqlarını qorumağa başladı. Qeyd edək ki, son illərdə Azərbaycan əldə etdiyi neft gəlirləri sayəsində özünü donor dövlətə çevirməyi bacarıb.

YENİ GEOİQTİSADI GÜC MƏRKƏZİ MODELİ

Müasir dövrümüzde Yeni Azərbaycan Partiyası Heydər Əliyev ideyalarına əsaslanır, Heydər Əliyev şəxsiyyətində əks olunan mənəvi gücü cəmiyyətimizə transfer edir. YAP-in əsas məqsədi Heydər Əliyev ideyalarını yaşatmaq, bu ideyalar əsasında Azərbaycan cəmiyyətini kökləyərək, inkişafın

əsas istiqamətlərini müəyyənləşdirməkdən ibarət olub. Tarixi gedişdə YAP bu missiya-lı layiqince yerine yetirib.

Bu gün Azərbaycan süretlə inkişaf edən ölkəyə çevrilib. Azərbaycan dünyanın inkişaf etmiş ölkələri sırasında birgə addımlamağı əsas hədəf kimi qarşıya qoyub. Azərbaycan Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyev rəhbərliyi ilə Azərbaycan siyasi və iqtisadi müstəqilliyini möhkəmləndirib, dövlətçiliyini inkişaf etdirib, demokratik dəyərlərə yiyələnib və özünün liberal prinsiplərə əsaslanan iqtisadi modelini yaradıb. Respublikamız, eyni zamanda, bütün dünyaya nümunə ola biləcək yeni geo-iqtisadi güc mərkəzi modelini yaradıb. Azərbaycan qarşısındaki onillişin inkişaf istiqamətlərini müəyyənləşdirib. Qarşidakı dövrün layihələri ümidverici və irəliyə baxmaq üçün stimulvericidir.

Ümummilli Liderin siyasi zəkasının məhsulu olan qüdrətli Azərbaycan bu gün öz inkişaf tempinə görə, dönyaın lider dövlətləri sırasındadır.

Müasir həyatımızda Azərbaycana mərəğin artması Ulu Öndər Heydər Əliyevin düzgün müəyyənləşdirildiyi siyaset nəticəsində mümkün olub. Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyevin yürütdüyü siyaset Azərbaycanın böyük nailiyyətlər əldə etməsine səbəb olub. Azərbaycan regionun lider dövlətine çevrilib, diplomatiya sahəsində uğurlar əldə edilib. 2003-cü ildən etibarən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Cənab İlham Əliyevin uğurlu daxili və xarici siyaseti, məqsədönlü İslahatlar programı ölkəmizin bütün sahələrdə yeni nailiyyətlərə müşahidə olunan sürətli inkişaf mərhələsinə qədəm qoymasına səbəb olub. Vaxtı ilə Heydər Əliyevin dedi, "Gün gelecek Azərbaycan dünyaya günəş kimi boylanacaq" fikri bu gün təsdiqini tapıb. Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan Ordusunun işgal altında olan torpaqlarımızı azad etmək məqsədile zəfer yürüşüne başlaması və qırıq dörd gün davam edən hərbi əməliyyatlar nəticəsində Ermənistanın 30 il ərzində qurduğu silahlı qüvvələrini darmadağlı edərək qələbə qazanması tariximizə yeni gün olaraq daxil edildi.

Prezident İlham Əliyevin dedi ki, O, ata vəsiyyətini, Ümummilli Lider Heydər Əli-

evin en böyük arzusunu - Qarabağın mənfur düşmənlərdən, işgalçı ermənilərdən azad olunmasını gerçəkləşdirdi. Prezident İlham Əliyev tərəfindən həyata keçirilən uğurlu daxili və xarici siyaset kursu Ulu Öndər Heydər Əliyev ideyalarına soykanır və əldə edilən dinamik inkişaf, sarsılmaz ictimai-siyasi sabitlik göstərir ki, müasir müstəqil Azərbaycanın seçdiyi strateji yol milli maraqlara və xalqın ali iradəsinə əsaslanır.

"NƏ QƏDƏR AZƏRBAYCAN VAR, MƏN YAŞAYACAĞAM"

Azərbaycanın bugünkü və gələcək nəsilərinin Ulu Öndər Heydər Əliyevin şərəflə adı, ölməz ruhu qarşısında müqəddəs borcu. Onun şah əsəri olan müstəqil Azərbaycan dövlətinin daha da çiçəklənməsi və qüdrətlenməsi, xalqımızın rifahi namine fedakarlıqla çalışmaq və milli birliyimizə sedaqlətə xidmət göstərməkdir.

Azərbaycanın görkəmli dövlət xadimi, Ulu Öndər Heydər Əliyev ölkə həyatının bütün sahələrini əhatə edən misilsiz xidmətəri ilə adını Azərbaycan dövlətinin tarixinə əbedi olaraq həkk etmişdir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin ideyaları hər bir azərbaycanlı üçün dəyərlidir. Özünün dedi ki, "Nə qədər Azərbaycan var, mən yaşayacağam. Mən Azərbaycanda əbedi olacağam. Ona görə ki, müstəqil Azərbaycan dövləti əbedi olacaq".

Əlbəttə ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə işğaldan azad olunmuş ərazilərində sürətli yenidənqurma və bərpa işləri həyata keçirilməkdədir. 30 il yaxın dövr ərzində xarabazara çevrilmiş torpaqlarımız bu gün yenidən qurulur və böyük canlanma müşahidə olunmaqdadır. Bu ərazilərdə ermənilər tərəfindən aparılan şumlama əməliyyatı neçə esrlik tarixi olan ölkənin yeraltı və yerüstü servetlərinə qarşı yeridilən siyasi taktikadır. Bütün bunlara baxmayaq, Azərbaycan dağıdılmış, talan edilmiş məkanları bərpa edir. Yaşayış üçün, ilk növbədə, infrastruktur layihələri icra edilir. Su, qaz, elektrik təsərrüfatlarının bərpası ilə bağlı işlər davamlı xarakter alıb.

Zümrüd BAYRAMOVA

18 İyun Azərbaycanda İnsan Hüquqları Günüdür

İnsan hüquqları müasir dünyamızın hər bir demokratik dövləti tərefindən ən prioritet hesab edilən mövzulardan sayılır. Müstəqil və hüquqi dövlət olan Azərbaycanda insan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi, onların müdafiəsi və imkanlarının daha da genişləndirilməsi ali məqsəd kimi qarşıya qoyulub. Müasir dünyamızda Azərbaycan dövləti tərefindən insan hüquqlarının qorunması, hüquq və azadlıqların təmin olunması sahəsində ardıcıl tədbirlər həyata keçirilib. Azərbaycanın uğurlu inkişafı ölkəmizdə insanların hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi sahəsində de əsaslı irəliləyişlərlə müşayiət olunur. Ulu Önder tərefindən imzalanan "İnsan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi sahəsində tədbirlər haqqında" 1998-ci il 22 fevral tarixli Fərman və "İnsan hüquqlarının müdafiəsinə dair Dövlət Proqramının təsdiq edilməsi haqqında" 1998-ci il 18 iyun tarixli Sərəncam ölkəmizdə bu sahədə həyata keçirilen tədbirlərin mahiyyətini və konsepsiyasını dəqiq müeyyənleşdirməkə insan hüquqlarının davamlı inkişafını təmin etmiş və bu sahədə qanunvericilik və institusional islahatlara təkan vermişdir.

Bu gün - 18 iyun Azərbaycanda İnsan Hüquqları günüdür. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 2007-ci il 18 iyun tarixli Sərəncamına əsasən, hər il 18 iyun ölkəmizdə İnsan Hüquqları Günü kimi qeyd olunur. Azərbaycanda insan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi və müdafiəsi Ümummilli Lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Ulu Önder Heydər Əliyev 1998-ci il iyunun 18-de Azərbaycan Respublikasında "İnsan hüquqlarının müdafiəsinə dair Dövlət Proqramı"ni təsdiq edib. Ulu Önder tərefindən həyata keçirilmiş hüquq islahatları Azərbaycanda demokratik, hüquqi dövlət və vətəndaş cəmiyyətinin möhkəmləndirilməsinə, insan hüquq və azadlıqlarının səmərəli müdafiəsinə yönəlmış yeni hüquq sisteminin formallaşmasına zəmin yaratmışdır. 1995-ci ildə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin müəllifi olduğu ümumxalq səsvermesi yolu ilə qəbul edilmiş Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının böyük hissəsi məhz insan hüquqlarına həsr olunub. Bu amil dövlətimizin insan amilinə nə qədər önem verdiyinin göstəricisidir. Bu Konstitusiya ölkəmizdə insan hüquq və azadlıqlarına əsaslanan yeni dövlət quruculuğunu əsasını qoymuşdur.

Ölkəmiz demokratik inkişaf yoluna Ümummilli Lider Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi siyasi-iqtisadi stratejiyə əsasında qədəm qoyub. Ulu Öndərin demokratik, hüquqi dövlət, vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu, həmçinin, dünya birliyinə fəal integrasiyanı müstəqil Azərbaycanın əsas hədəflərindən biri kimi elan edib.

DEMOKRATİK DƏYƏRLƏRİN BƏRQƏRAR OLDUĞU MÜASİR HÜQUQI DÖVLƏT

Ölkəmizdə insan hüquqlarını təm-

HÜQUQ VƏ AZADLIQLARIN ETIBARLI TƏMİNATI

Azərbaycan Konstitusiyasının 12-ci maddəsində də göstərilir ki, insan hüquq və azadlıqlarının təminatı, eyni zamanda, Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının layiqli həyat şəraitinin təmin edilməsi dövlətin ali məqsədidir. Bu ali məqsədin təmini istiqamətində dövlət konkret addımlar atr. 2012-ci ilin dekabrında təsdiq olılmış "Azərbaycan-2020: gələcəyə baxış" inkişaf Konsepsiyası da insan hüquqlarının səmərəli qorunması üçün yeni imkanlar açmış oldu.

Son illər ölkəmizdə bütün sahələrdə həyata keçirilən əsaslı islahatlar insan hüquq və azadlıqlarının etibarlı şəkildə təmin olunması mexanizmlərinin daha da təkmilləşdirilməsini təmin edib. Xüsusilə, Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 10 fevral tarixli "Penitensiar sahədə fealiyyətin təkmilləşdirilməsi, cəza siyasetinin humanistləşdirilməsi və cəmiyyətdən təcridetmə ilə elaqədar olmayan alternativ cəza və prosessual məcburiyyət tədbirlərinin tətbiqinin genişləndirilməsi barədə" Sərəncamı, eləcə də bu sahədə imzalanan digər fərman və sərəncamlar ölkəmizdə insan hüquqlarının təmin edilməsi prosesinin keyfiyyətce yeni müstəviyə keçməsinə, universal və regional səviyyədə yeni əməkdaşlıq strategiyasının qurulmasına, dövlətlə vətəndaş cəmiyyəti arasında tərəfdəşlik münasibətlərinin yaradılmasına xidmet etmişdir.

Azərbaycan demokratik dəyərlərin bərqərar olduğu müasir hüquqi dövlətdir. Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları haqqında beynəlxalq sazişlərə qoşulub və bu normativ-hüquqi akıtların insan hüquqlarına dair beynəlxalq standartlara tam uyğunluğu təmin edilib. Hüquqi mexanizmlərin təkmilləşdirilməsi, insan hüquqları sahəsində fealiyyət göstərən qurumlarla əməkdaşlığına daha da inkişaf etdirilməsi, bu sahədə fealiyyət göstərən beynəlxalq institut və mərkəzlərdə tədqiqat və təhsil problemləri üzrə mütəxəssislərin hazırlanması, insan hüquqları haqqında öhdəliklərə riayət edilməsi və digər məsələlər ölkəmizdə insan hüquqlarına verilən deyərin əsas göstəricisidir.

Zümrüd BAYRAMOVA

Lalə Mehrali

Transgender qoç

Qurban bayramı geldi yetdi, indi siz dəsgaha baxın. Sosial şəbəkələri, votsap statuslarını gəlin kimi bəzənmiş qoç şəkilləri, videoları, klipləri zəbt edəcək. Hər dəfə hansısa absurd vəziyyəti görəndə deyirəm ki, yox, bu axırıncıdır, bundan o yanısı ola bilməz. Sonra daha absurd vəziyyətə rast gəlirəm. Qoçun bəzədilməsi də belə vəziyyətlərdədir.

Adətdir, bayramda nişanlı qızın qapısına oğlan evi tərefində qurbanlıq qoç göndərilir. Bu adət keçmişdən var, mən uşaq olanda da belə idi, hələ də belədir. Məsələ adətin transformasiyasıdır. O zamanlar qoçun bir buy-nuzuna qırmızı lent bağlayırdılar, gəlin qapısına getdiyi bəlli olsun deyə. Axi toy qapısına, gəlin maşınınə, cehizlərə qırmızı lent bağlamaq adəti də var. Qırmızı lent şadyanağlığın əlamətidir.

Amma qoçun qırmızı lentlə kifayətlənmədiyi illər ele mənim uşaqlıq dövründə qalıb. Gəlin qapısına gedən qoç dönüb olub transgender. Cinsi erkək, bəzəyi dişi olan bu heyvanın başına getirilməyən oyuncu qalmayıb. Qoçu eynilə gəlin kimi bəzəyirlər. Əl-ayağına xına yaxırlar, əyninə gəlinlik geyindirirlər, başına fata, belinə qırmızı qurşaq bağlayırlar. Qoç qoçluqdan çıxrı, dönüb olur cinsini bəyənməyib qadın paltarı geyinən transgendor.

İfrati sevirik. Hər mənada, hər sahədə. Biz sadəliyi kasıbılıq kimi qiymətləndiririk. 300 nəfər qonaqla keçirilən toyu toy hesab eləmirik, gəlinin qızıllarını müzakirəyə çıxarıraq, cehizindəki qabları bəyənmirik, mebelinin markasına ağız büzürük. Hərəmiz bir sima ilə edirik bunu - kimimiz qonşu, kimimiz qohum, kimimiz qayınana, kimimiz qayınata cildinə girərək. Biz hamı oluruq, hər kəs oluruq, bircə özümüz olmuruq, ola bilmirik. "El nə deyər?!"

Gəlin paltarında nişanlı qız qapısına aparılmış qoço da başqları görsün deyə hər yerde paylaşıraq. Ağlımızla gələn hər yerde. Nişanlı qız o bəzəkli qoço prestij, oğlan evindən şəxsinə edilən hormət kimi qəbul edir, nişanlı tay-tuşuna, hələ elçisi gəlməyən qonşu qızına, bayramlıq gətirilməyən qohum qızlarına acıq vermək üçün qoçla selfi çəkib paylaşıır.

Hələ qoçun əynindəki gəlin paltarı toy-ağlıdır. Qoçlara milli paltar geyindirirlər. Arxalıq, ətek, başına da pullu araqçın. Milli attributlarla bəzədilən qoç gəlin paltarı geyindirilən qoçdan hörmətlə hesab edilir. Milli paltar bahadı axı. Qurban bayramı ərefəsində qoç paltarlarının satışı artır. Bu paltarlar toy-nışan ləvazimatları satılan mağazalarda olur. Bayram ərefəsində "qoç dizaynerləri" peşəsi də dəbə minir. Qoçun əl-ayağını xinalayırlar, tülüdən-parçadan ayaqqabı geyindirirlər, tükünnü darayırlar, tələbata görə cimdirlərlər, gəlin köçən qız kimi başını bəzəyirlər və oğlan evinə belə təhvil verirlər.

Mən adətlərə qarşı deyiləm əsla, amma adətləri deyişənlərin hoqqabaklılarından narahatam. Hər sahədə var hoqqabazlardan. Toyu biznesə çevirənlər, tibbi əməliyyat olan sünneti toy-bayram edənlər də onlardandır. Hər gün yeni adətlər icad edirlər. Əksəriyyəti pul tələsidir, göstərisidir, nümayişdir, şohrətbəzliqdır, amma heç biri adət deyil.

Bu il xalqımız İslam aləmində ən müqəddəs bayramlardan olan Qurban bayramını işgal-dan azad olunmuş ərazilərimizdə Bütöv Azərbaycanda qeyd edəcək. Şuşamızda, Ağdamda, Zəngilanda, Xocalıda, Xankəndidə və digər ərazilərimizdə qurbanlıqlar keşiləcək. 30 ilə yaxın işgal altında qalan ərazilərimizdə xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərinə uyğun olaraq Qurban bayramının keçirilməsi hər kəsi qürurlandırır. Xeyirxahlığın, bərabərliyin və fədakarlığın simvoluna çəvrilən Qurban bayramını xalqımız tolerant mühitdə, multikultural dəyərlərə önmə verildiyi bir dövlətdə qeyd edir. Əlbətə ki, bu xalqımızın böyük dəyərlərə sahib olmasının daha bir göstəricidir.

Dünya xalqlarına nümunə olan Azərbaycan multikultural dəyərləri ilə də dünyaya öz modelini nümayiş etdirir. Mənsubiyətindən, irqindən asılı olmayaraq, bütün insanların sərbəst fəaliyyət göstərdiyi tolerant Azərbaycan. Bu fikirlərin arxasında Azərbaycan həqiqətləri, gerçəkliliklərimiz dayanır. Əger ölkəmizde 2200-dən artıq məscid, 13 kilsə, 7 sinagog və digər ibadət yerləri fəaliyyətdədir, demək, bu, artıq Azərbaycanda tolerant mühitin mövcudluğunu tam əsaslandırır. Ölkədə olan hər bir millət - ruslara, molokanlara, yəhudilərə, tatlar-a, saxurlara, udilərə sərbəst yaşama və dinc həyat tərzini sürməsi üçün geniş imkanlar yaradılmışdır. Tariximizdə diqqət etsək görərik ki, dünyanın en qədim məscidlərindən olan Şamaxı məscidi bizim məkənda hələ 743-cü ildə tikilib. Şəkide olan Qafqaz Albaniyası kilsəsi tarixin daş abidəsinə çəvrilib. Bu gün ölkə ərazisində olan dini abidələrə dövlətimiz tərəfindən diqqət və qayğı var. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarının birində qeyd etdiyi kimi, Azərbaycan dövləti tarixi-dini abidələrimizin qorunması və yeni dini məbədlərin inşası istiqamətində səylerini əsirgəmir: "Azərbaycan dövlətinin maliyyə dəstəyi ilə bütün dinlərin məbədləri əsaslı şəkildə təmir edilmiş və ya yenidən tikilmişdir. Beləliklə, dinlərə rəsəd dialogun Azərbaycanda qədim tarixi vardır və müasir Azərbaycan dövləti bu ənənələrə sadıqdır".

MÜTƏRƏQQİ İSLAMI DƏYƏRLƏRƏ BAĞLI-LIQ

Qeyd edək ki, işgal altındaki torpaqlarımızda olan 67-i müsəlman məscidinin 63-ü tamamilə, 4-ü isə qismən dağıdıllaraq yararsız hala salınıb. Artıq dini abidələrimiz təmir və bərpa olunur və bəziləri istifadəyə verilib. Heydər Əliyev Fondu Şuşada Aşağı Gövhər ağa, Yuxarı Gövhər ağa və Saatlı məscidlərinin bərpa-təmir işlərini aparıb. Azərbaycan xalqı belə tolerant bir mühitdə Qurban bayramını qeyd edir. Mütərəqqi İslami dəyərlərə bağlılığı ilə seçilən Azərbaycan xalqının əsrər boyu, hətta ən mürəkkəb dövlərde Qurban bayramını özünün əziz günlərində biri kimi qoruyub-saxlayıb. İnsanları humanizmə, mərhamətə və vəhdətə dəvət edən Qurban bayramı müsəlmanların Haqq yolunda, necib amallar uğrunda hər cür fədakarlığa hazır olduğunu təcəssümüdür.

XEYİRXAHLIQ, PAKLIQ VƏ ALLAHAN İNAM

Ulu Öndər Heydər Əliyev həmişə milli-mənəvi dəyərlərimizin formalşmasına böyük önmə verib. Azərbaycanda dövlət müstəqilliyyətinin bərpasından sonra dini bayramlar, o cümlədən Qurban bayramı böyük təntənə ilə qeyd olunur. Hər il ölkəmizdə dövlət səviyyəsində ümumxalq bayramı kimi qeyd olunan Qurban bayramı xeyirxahlıq və mərhamət duyğularının təcəssümü olmaqla ya-

Mənəvi birlilik rəmzi - Qurban bayramı

Qurban Bayramınız Mübarək!

naşı, bərabərlik və düzünlülük ovqatını da insanlarda gücləndirir.

Mənbələrdə göstərilir ki, insanları halallığa, paklığa səsləyen Qurban bayramının çox maraqlı tarixi və şərtləri var. Qurban bayramı müsəlman ruhaniləri tərəfindən İbrahim peyğəmbərin (Ə) öz oğlu İsmayıllı Allahın şərəfinə qurban kəsmək niyyətini bildirən hadisə ilə əlaqələndirilir. Odur ki, din tarixində derin iz salmış bu hadisə Allaha inamın, dərin etiqadın nümunəsidir. Bu hadisənin başqa bir felsəfi-əxlaqi mənası da ondan ibarətdir ki, islam dinində insanın Allah yolunda qurban kəsilməsi qəbul olunmur. Çünkü insan Allahın yaratdığı ən şərəfli və ən üstün məxluqudur. Allah özünün yaratdığını öz yolunda qurban kəsilməsini qəbul etmir. Bu bayramın əsas mahiyyəti Allah yolunda kəsilmiş heyvanın etini Allahın imkansız bəndələri ilə böülüşmək, onları sevindirmək və sevincinə şərifik olmaqdır. Beləliklə, bu bayramın və ayının də əsasında, xeyirxahlıq, paklıq və Allaha inam və sevgi durur. İsmayıllı Qurbanında kəsilən heyvanlarda bir sıra şərtlər vacib sayılır. Qurbanlıq kimi seçilən heyvan qoç, iri-

buynuzlu dana, yaxud da dəvə olmalıdır. Nəsil artımında, dişi heyvanların müstəsna rolü olduğuna görə, qurbanlıq heyvanın erkək olması da ha üstün tutulur. Qurbanlıq qoçun yaşına gelince, bu, ən azı, altı aylıq heyvan olmalıdır. Lakin dana, yaxud dəvənin bir yaşı tamam olsa, daha yaxşıdır. İsmayıllı Qurbanında kəsilən heyvanın sağlam olması da vacib şərtlərdir. Əzələlərdən hər hansı nöqsanı olan, buynuzunun, yaxud qulağının biri olmayan, axtalanmış heyvanın qurban kəsməsi islamda məsləhət görülmür.

Qurban kəsiləndə belə deyilməlidir: "Rabbin üçün namaz qıl və qurban kəs!", "De ki: "Mənim namazım da, kəsdiyim qurban da, həyatım və ölümüm də aləmlərin Rəbbi Allah üçündür".

INSANLARI HALALLIĞA VƏ BİRLİYƏ ÇAĞIRIŞ

Qurban bayramında hər bir imkanlı müsəlman qurban kəsib, onun atını imkansızlara və kasıblara paylamalıdır. Quranda yazılıb: "Allaha nə ət, nə onun qanı çatır, ancaq sizin dindarlığınız çatır". Qurban bayramı mənəvi-əxlaqi dəyərlərimizi özündə təcəsüm etdirərək, insanları hallallığa, paklığa və birliyə səsləyir. Bu günlər ölkəmizin hər yerdən Allahın adına qurbanlar kəsilir, dövlətimizin firavonluğu və təreqqisi üçün dualar edilir və şəhidlərimizin ölməz xatirəsi ehti-

ramla yad olunur. Humanizm, xeyirxahlıq və bərabərlik rəmzi olan Qurban bayramı cəmiyyətində milli-mənəvi həmrəyliyi və düzünlülüyü daha da gücləndirir, insanlar arasında şəfqət və mərhamət duyğularının tətənəsini nümayiş etdirir.

Bu il bildiyimiz kimi, Qəməri təqvimlə zilhicce ayının 10-na, miladi tarixlə 16 iyun tarixinə təsadüf edir. Dövlətimiz tərəfindən iki günü - 16-17 iyun tarixlərini qeyri-is günü elan edilib. Qurban kəsimi 3 gün ərzində icra oluna bilər. Hədislərdə qeyd olunduğu kimi, Qurban bayramının gecesi və günü duası qəbul olunduğu zamandır. Həmrəylik, yardımlaşma və mənəvi təmizlənmə rəmzi olan bu müqəddəs gündə Vətən uğrunda şəhid olan qəhrəman övladlarını rəhmət duasıyla yad etmək, qazilərimizə, yaralılarımıza Allah-tealadan şəfaət və səadət diləmək, yaşıllara və imkansızlara şəfqət göstərmək bizim borcumuzdur. Artıq qurbanlıq heyvan kəsimi və satışının kütləvi şəkildə toplaşmadan rahat heyata keçirilməsi məqsədilə ölkə üzrə qurbanlıq heyvanlarının satış və kəsimi xidmətləri təşkil olunub. Həmin satış məntəqələrində baytarlıq nəzarətindən keçmiş və sanitari-gigiyenik tələblər gözlənilməklə kəsilməş qurbanlıq heyvanlar sıfarişçilərə təqdim olunur.

Kəsdiyiniz qurbanlar qəbul olsun! Qurban bayramınız mübarək.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

"Avropa İttifaqında gələcək çox qüsurlu, təhlükəli istiqamətdə inkişaf edir"

Avropa Parlamentində keçirilən seçkilər Avropa siyasetində ümumiyyətə, Avropa seçiciləri arasında hansı atmosferin, hansı ideologianın hökm sürdüyüünü çı�aq şəkildə göstərdi". Bu sözüri SIA-ya açıqlamasında deputat Tural Gəncəliyev deyib.

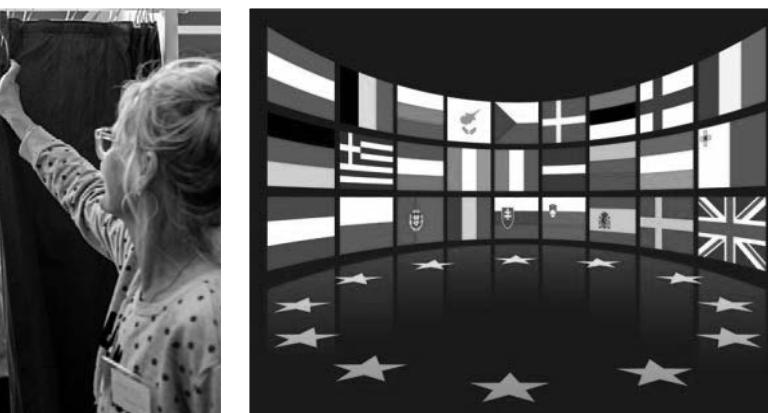
O bildirib ki, Avropa İttifaqında olan ideoloji xətt ifşa olundu: "Bir tərəfdən biz görürük ki, Avropanın iki ən böyük ölkəsi Fransa və Almaniyyada lider partiyaları çok ağır möğliliyyətə düşürəldürlər. Həm Makronun, həm də Almaniya kanslerinin partiyaları seçkilərdə ağır məğlubiyətə

meruz qaldılar ki, bu da Avropa İttifaqında bu ölkələrin son 5 il ərzində apardığı siyasetin səhv olduğunu, xüsusilə də, xarici siyasetin nə qədər yalnızlığı olduğunu təsdiq etmiş oldu. Eyni zamanda bəzi texniki problemlərdən istifadə edilməsi, məsələn, Belçikada seçki zamanı elektron səsverme sistemine müdaxilələr, kompüterlərin, işıqların sönməsi və istənilən kimi seçkilərin neticələrinin manipulyasiya edilməsi göz önündədir. Hətta Belçika baş naziri də bu seçkilərdən sonra istefa verməli oldu. Seçkilərin neticələrinə baxdıqda bir daha görürük ki, dəha çox milliyyətçi faşist ideologiyasına yaxın partiyalar Fransa, Almaniyada da qalıb geldi. Bir tərəfdən Makron və Şolts kimi liderlərin apardığı destruktiv xarici siyaset Avropanı hansı mərhələyə getirib çıxardı. Biz bunun ağır nəticələrini görürük. Eyni zamanda alternativ də heç bir konkret Avropa siyasi məkanında alternativ səslər, fikirlər də yoxdur. Yalnız milliyyətçi, saftəməyllü partiyalar fürsətli tərəflər. Fürsətdən istifadə edib dəha çox faşist ideologiyasına yaxın principlər üzərində qurulmuş partiyalar kimi qəlebə qazandılar. Bu onu göstərir ki, həqiqətən də, Avropa İttifaqında gələcək çox qüsurlu, təhlükəli istiqamətdə inkişaf edir.

Ösas da Avropa İttifaqının Rusiya-Ukrayna, Rusiya-Qərb kontekstində, sülhün eldə edilməsinə maraqlı olmamasını da təsdiqleyir".

"Avropada çox çətin və təhlükəli istiqamətdə inkişaf edən islamofobiya, türkofobiya, hətta Azərbaycanofobiya,

yəti dönməndə iqtisadi böhranla üzləşdi. Çünkü Fransa Avropa İttifaqının ləkəmativ, lider ölkəsi olmaq istiqamətdə aktiv addımlar atmağa çalışsa da, bu xarici siyaset dəha çox təhlükəli istiqamətdə getdi. Eyni zamanda bu həftə İsvəçrəde keçiriləcək Qlobal Ukrayna Sammiti ilə də bağlı çox mühüm məsələlər gündəmdədir. Ukrayna Sammiti Qərbin, Avropa İttifaqının, NATO-nun Rusiyaya qarşı qarşidurma kontekstində ortaq mövqeyinin işlənilib hazırlanması baxımından önemlidir. Bu kontekstdə biz dəha çox

biya trendlərini əlavə etsək, bu trendlərin dəha da inkişaf edəcəyini görəcəyik. Xüsusilə də, Fransa, Makron hakimiyəti mərəz qaldığı bu möğliliyyətin revansını çıxmışdan ötrü dəha çox diktatura, totalitar addımlara, diktatura rejimi kimi özünü aparmağa çalışacaq. Xüsusilə də, Makronun parlamenti buraxması, yeni seçkiləri çağırması və dərhal Parisdə keçiriləcək yay olimpiya oyunlarında ididən Fransız metbuatında təbliğat aparılır ki, təhlükəsizlik tədbirləri çox güclü olacaq. Guya, Fransa nəqliyyatında metro və digər ictimai nəqliyyatda terror təhlükəsi güclənə bilər. Bütün bunnələrdən Fransanın xüsusi xidmət orqanları Makron hakimiyətinin tapşırığı ilə elə bir gərgin vəziyyət yaratmağa çalışacaqlar ki, seçkilərdə məğlub olmalarının kompensasiyasını məhz dəha çox insan hüquqlarını məhdudlaşdırmaq, terror təhlükəsi, olimpiya qarşı təhlükə adı altında digər alternativ fikirləri boğmaq üçün istifadə edəcəklər.

Makronun əsas rəqibi olan Lopennin də güclü şəkildə bu seçkilərdən qalib çıxmazı, Makronun nüfuzu və reytinginin son zamanlar en aşağı səviyyədə olması da onu göstərir ki, Fransa seçiciləri Fransanın daxili və xarici siyasetinin fiyasko olduğunu göstərir. Çünkü Fransada Makron hakimiyətə gələndə həm Fransanın iqtisadi inkişafi, məqrasiya böhranının həll edilməsi çox pafoslu sözlər danişaraq gözəl gələcək vəd etmişdi. Ancaq onu gördük ki, Avropa İttifaqı Makronun "aktiv" Avropa siyasi fəaliyyətindən etibarət olmayıb.

Söylü Ağazadə

Hamiləliyimizi niyə nümayiş etdiririk?..

MƏTANƏT

Təsadüfə baxın ki, dünən həm səhər, həm də axşam hamilə qadınla rastlaşdım. Necə deyərlər, Allah hər iki-sini dardan qurtarsın. Məni narahat edən başqa məsələdir ki, barəsində söhbət açmaq olduqca vacibdir. Bu, həmin iki qadının geyimi ilə bağlıdır.

Əvvəllər hamile qadınlar uşaq 2-3 ay olandan geniş paltarlara, həm də donlara üstünlük verədlər ki, kənardan qarınlarının işi bilinməsin. Qadınlarımız var idi ki, 9 ay ata evinə getmir, qayınata, qayın, qardaş gözünə görünmürdü. Heyf o dövrədən. Elə həmin iki hamilə qadına baxdıqca bu fikirlər keçirdi xəyalımdan. Həqiqətən abırlı-həyali, ismetli dövrələr üçün minlər dəfə təessüflər olsun.

Biz nə etdik ki, bu günlər nəsibimiz oldu? Bir qadın barı özünə hörmət etmir, heç olmasa bənnindəki körpəsinə hörmət etsin. Bu geyim-keçimlə hara gedirik? Hamiləliyimizi kimə və niyə nümayiş etdiririk?

Haradəsa 8-9 aylıq hamile olan qadınların hər ikisi dar şalvarda və köynəkde idilər ki, qarınları tam şəkli ilə ortaçıda idi. Dərilərinə yapışan bu paltarlarda görəsən onlar necə rahatlıq təpə bilirlər? Bəs körpələri? Vallah körpələrə yazığım geldi. Düşündüm, indi gör, onlar bu isti havada içəridə ne kimi mübarizə aparırlar ki, bu analardan xilas olub dünyaya sıçrasınlar.

Yaxşı, bunların özləri düşünmür, bəs böyükleri necə, yoxdur? Bir bunları başa salan yoxdur ki, birləşməsi, ayıbdır, ikinci özün, üçüncü körpə yaşıqdır. Axi hər şeyin bir həddi olmalıdır. Nə üçün marşrutda, parkda hamı dönbə sənə baxmalıdır? Nə üçün səndən böyükler həm sənin, həm də körpənin halına yanmalıdır? Sən bunu özün dərk etmirsən?..

Hara gedirik bu ədəb-ərkanla, geyim tərzi, davranışla, İlahi. Bəli, bir zamanlar yuxarıda da dediyim kimi, qadınlar hamiləlik dövründə gizləndirdi. Utanıb, abır-həya edirdilər. O qədər geniş paltar geyinirdilər ki, bəzən dünyaya uşaq getirdiklərini eşidirdilər, amma indiyədək hamilə olduqlarını düşünə bilmirdilər. Uşaqlar da sağlam olurdular, təbii ki.

Lakin zəmanəmizdə elə mənzərələrlə qarşılaşırsan ki, deyirsən, gözlülər olsun, görməsin. İki hamilə qadın kimi.

Bilmirəm, havadandır, sudandır, qidalardandır, yoxsa hansı səbəbdəndir, getdikcə təfəkkür xəstələrinə çevrilirik. Sənki korlaşır, düşüncəsizləşirik. Güzgüdə özümüzü ya görmür, ya da eyiblərimizə qarşı koruq. Əlimizə nə keçdi geyinib utanmadan küçəyə çıxırıq: dizdən, göbəkdən qarışlarla yuxarı etək-köynək, cırıq-cırıq şalvarlar, ipli köynəklər...

Bu da hamilələrimiz. Paltarları o qədər dardır ki, bütün bədən şəkilləri çıxb üzə. Təessüf, həm də çox təessüf. Təessüf ki, bu cür küçəyə çıxmağı özümüzə rəva bilirik. Təessüf ki, biz körpəmizin başına bu oyunları açırıq. Təessüf ki, biz abır-həyanın nə olduğunu unuda-unuda yaşayıraq. Bəs axırmız?..

Bəzən "müsəsir dövrdür, indi hər şey müasirləşib", - deyirlər, bizim gənclik dövrümüzə yuxarıdan aşağı baxırlar. Bizi ittihəm edirlər ki, o dövrə səhər edilmələr, indi biz düz edirik. Müsəsir olmaq lazımdır, XXI əsrdir. Bəzi şeylərdən, məsələn hamiləlikdən utanıb-çəkinmək lazımdır. Bu, təbii haldır.

Hamilə olanda valideyndən, ətrafdakı insanlardan utanırdıq, deyəndə, bizə acı-acı gülənlər də olur. Lakin ismet və iffət o qədər gözəl hissdir ki... Son olaraq bircə onu demək istəyirəm ki, ismet və iffət zaman tanırırmı.

Emmanuel Makronun Milli Asambleyanı buraxmaq qərarı Brüsseli çəşqinliqə sürükliyib. Aİ qurumları üçün qeyri-müeyyənlik və yenidən qruplaşma dövrü başlayır. Fransa prezidenti bir tərəfdən partiyasının Avropa seçkilərində məğlub olması ilə zəifləyib. Digər tərəfdən, gələn ay o, erkən qanunvericiliq seçkilərində ifrat saçıqlar qalib gələrsə, hakimiyətin böülüsdürülməsi məsələsini müzakirə etməyə məcbur ola bilər. Nəticədə Fransanın və onun liderinin səsi böyük ehtimalla Avropa İttifaqında və dünyada daha az eşidiləcək.

Erik Mauris, Avropa Siyaseti Mərkəzinin əməkdaşı: "Biz aprelde Sorbonnadakı çıxışını xatırlayıraq, o, çox iddiyalı idi. Makron Avropa İttifaqını gələcəyə baxmağa və qətiyyetlə hərəkət etməyə çağırırdı. Makron bu gündəliyi avropalı tərəfdaşlarına daha az tətbiq edə və Al-nin tutmali olduğu istiqaməti göstərə bilərdi. Fransa prezidentinin öz oyununu oynaması və xüsusən de Avropa Şurasının başçısı və prezidentinin təyinatına həllədici təsir göstərməsi daha çətin olacaq. 2019-cu ildə Emmanuel Makron Avropa İttifaqında en mühüm vəzifələrin böülüsdürülməsində çox mühüm rol oynadı. O, alman Ursula fon der Leyenə Avropa Komissiyasının rehbəri vəzifəsini verdi, Avropa Mərkəzi Bankının sədrliyini fransız qadına təmin etdi və Fransanın Avropa komissarına super portfel təklif etdi. Fransa prezidenti hazırlı müxalifətlə tərəfdaşlıq sazişi bağlsa, Avropa qanunvericiliyinin inkişafına təsirini itirmək riski ilə üzləşir".

Avropa Siyaset Araşdırıcıları Mərkəzində Sofiya Russak: "Məsələn, Makron daxili siyasi işlərə cəlb edərsə və Jordan Bardella Fransanın baş naziri kimi çıxış edərsə, Avropa İttifaqında çətinliklər yaranı bilər. Bu, prezidentin öz ölkəsində eli bağlı olsa, Avropa səviyyəsində onun həvəsinə azalda bilər. Avropa Komissiyasının növbəti sədrinin və Al Şurasının rehbərinin təyin edilməsi ilə bağlı rəsmi danışçılar gələn həftə başlayacaq. İttifaqın en böyük və en güclü ölkəleri olan Fransa və Almaniya bu vəzifələrə namizədlərin təsdiqində en böyük çəkiyə sahib olmağa adət ediblər. İndi bu vəziyyət dəyişə bilər.

Ən önəmli sayılan iki lider Olaf Şolz və Emmanuel Makron Avropa seçkilərindən zəifləmiş şəkildə çıxırlar. Lakin bu, Polşa, İtalya və İspaniya kimi digər böyük ölkələrin liderlərinə bir az daha çox tərəfənmək imkanı verə bilər. Fransada növbədənkeñar parlament seçkilərinin birinci turu iyunun 30-na təyin edilib. İkincisi iyulun 7-nə təsadüf edir. Onlar bütün Avropa İttifaqında yaxından izləniləcək.

Le Pen Bardell-i baş nazir postuna hazırlayır

Milli Birlik partiyasının qurucusu Marine Le Pen bildirib ki, Fransada keçiriləcək ümumi seçkilərdə ifrat saçı partiya qalib gələrsə, onun müttəfiqi 28 yaşlı Jordan Bardella baş nazır təyin olunacaq. Le Pen prezidentlik ambisiyalarını da açıqlayıb. Milli Birlik partiyasının rehbəri Jordan Bardella və Marine Le Penin təmsil olunduqları ifrat saçı partiya Fransada keçiriləcək ümumi seçkilərdə qalib gelərsə, "icraçı cütlük" kimi çıxış edəcəklər.

Bazar ertəsi axşam Fransanın TF1 kanalında televiziya müsahibəsində Le Pen bildirib ki, partiyası seçkilərdə uğur qazanırsa, Bardella baş nazir olacaq və o, prezidentlik ambisiyalarından el çəkməyəcək. "Mən həmişə fransızlara demişəm ki, artıq

Fransa Avropada sabitliyi pozur

Emmanuel Makron daxili siyasi işlərlə məşğul olarsa və Jordan Bardella Fransa adından baş nazir kimi çıxış edərsə, Avropa İttifaqında çətinliklər yaranı bilər

bir neçə aydır ki, Bardella və mən fransız xalqının onlara həvalə etdiyi vəzifələri bacardıqca yerinə yetirmək üçün icraçı cüt-lük kimi çalışırıq" deyə Le Pen Milli Birliyin Fransı doğru yola qaytarmasına imkan verəcəyini vurğulayıb.

Mühafizəkar siyasetçi bildirib ki, onun partiyası da 30 iyun və 7 iyul seçki günü digər saçıq namizədlərlə qüvvələri birləşdirməyi nəzərdən keçirəcək. Fransa prezidenti Emmanuel Makron bazar günü Avropa Parlamenti seçkilərində mərkəzçi İntibah partiyasının fəlakətli çıxışından sonra Milli Assambleyanı buraxacağını və növbədənkeñar seçkilər təyin edəcəyini açıqlayıb. Bu açıqlama ifrat saçı Milli Birlik partiyasının Fransanın 30%-dən çox səsi ilə Avropa Parlamentində 81 yerdən 30-nu qazanmasından bir qədər sonra gelib.

Son hesablamada Makronun Dirçəliş partiyası Fransa prezidentinin 2017-ci ilədəki ilk seçimindən sonra siyasi sehnədən sildiyine inandığı sosialistləri qabaqlayaraq 15%-dən az səs toplayıb. Solçu Fransa Fəth edilməmiş partiyası 10% səsle dördüncü yeri tutu bilər, mühafizəkar Respublikaçılar isə təxminən 7% səs toplaya bilər.

Bardella kimdir?

Bardella Marin Le Penin bacısı qızı Nolven Olivye ilə bir neçə il görüşüb və

Avropa seçkilərinə cəmi bir neçə gün qalmış ondan ayrılib. 1995-ci ildə Parisətrafi məhəllədə anadan olan mühacirlərin oğlunun siyasi karyerası çox güclü olub. O, 2024-cü il Avropa İttifaqı seçkilərində Makronun mərkəzçi İttifaqından iki dəfə çox səs toplayıb. 2005-ci ildə Fransanın ətraf bölgələrində baş verən şiddetli iğtişəslərdən qaynaqlanan siyasi yüksəlinin sahibi Bardella 17 yaşında siyasetə qədəm qoyub, Marin Le Penin ifrat saçı partiyasına qoşulub.

İki ildən sonra o, özünü siyasetə həsr etmək üçün təhsil aldığı universitetin Coğrafiya fakültəsini tərk edib və ardıcıl olaraq partiyanın rayon şurasının üzvü, mətbuat katibi, sədr müavini vəzifələrində çalışıb. Cəmi 23 yaşında o, 2019-cu il Avropa seçkilərində Milli Birliyin siyahısında birinci olub.

2022-ci ilin noyabrında Bardella Le Pendən sonra ifrat saçı partiyanın sedri seçilib. Növbəti il, o, ardıcıl ikinci dəfə namizəd seçilib və uzun illər onun rəhbərliyində qalacağı gözlənilir. Bardellin diqqətə hazırlaşmış strategiyası bir vaxtlar paytaxtın qərbindəki zəngin şəhərətrafi qəsəbədə bir qaladan Jan-Mari Le Penin rəhbərlik etdiyi partiyanın imicini yaxşılaşdırmağa kömək edib. Öz təbirincə desək, o, bir milyondan çox izleyicisi olduğu TikTokdan "sosial media vasitəsilə siyasişən və siyasişən gənclərə çatmaq" vasitəsi kimi istifadə edir.

İl seçkilərində aparıcı namizəd olan Bardella milli sərhəd nəzarətini tətbiq etməklə və AB iqlim qaydalarını ləğv etməklə miqrantların sərbəst hərəkətini məhdudlaşdırmağı müdafiə edir. Partiya artıq Al və avrozonadan çıxməq istəmir, onları daxildən zəiflətməye çalışır. Seçkidən əvvəl teledəbatda Bardell AB-ni bitirmək isteməkdə günahlandırılsa da, Bardell bele cavab verib: "Mən Avropanın əleyhinə deyiləm. Avropanın işinin əleyhinəyəm". Seçkidən sonra Avropada əhəmiyyətli nüfuz əldə etməyi hədəfləyən Bardella, bir sıra mübahisələrdən sonra Avropa Parlamentində daha bu fraksiya ilə əməkdaşlıq etməyəcəyi deyərək partiyasını Almaniyanın müttəfiqi Almaniya üçün Alternativ partiyasından (AfD) uzaqlaşdırıb.

Avropanın yeddi bələsi

G7 ölkələri Qlobal Cənubun aparıcı ölkələrinin dəvət olunmuş liderlərinin iştirakı ilə İtaliyanın Borgo Egnazia otelində keçirilecek illik sammite hazırlığı yekunlaşdırır. Görüş ərefəsində ABŞ və Fransa prezidentləri Co Bayden və Emmanuel Makron Rusiyanın dondurulmuş aktivlərindən əldə edilən gelirlərin Ukraynanın hərbi ehtiyacları üçün istifadəsi məsələsində G7 daxilində əsas fikir ayrılıqlarını həll ediblər. Gözənləndiyi kimi, sammidən sonra G7 Kiyeve Rusiya aktivlərindən əldə edilən gelirlər təminatla 50 milyard dollar məbləğində kreditin verilməsini təsdiq edəcək. Qəbul olunarsa, belə bir qərar bütün sanksiyalar mühərribəsi erzində Qərb üçün ən çətin olacaq, çünki bu, Rusiya aktivlərinin müsadiresi və Rusiya Federasiyasındaki Avropa aktivlərinin cavab olaraq müsadiresi istiqamətində ilk addım ola bilər.

Azərbaycan xalqını

MÜQƏDDƏS QURBAN BAYRAMI
münasibəti ilə təbrik edirik.
Hər bir ailəyə bol ruzi-bərəkət,
bayram sevinci arzulayıraq.

ALLAH DUALARINIZI
VƏ KƏSİLƏN
QURBANLARINIZI
QƏBUL ETSİN!

Hörmətlə, "Səhliyali" şirkətinin direktoru
Rövşən Səmədov

Əvvəli Səh. 7

G7 liderlərinin dondurulmuş Rusiya aktivlərindən Ukraynanın hərbi ehtiyacları üçün istifadəsi barədə qərar qəbul etmək cəhdini Qərb üçün en çətin qərar ola bilər. Qərbde Rusiyaya təzyiqin artırılması zərurəti ilə bağlı mövcud konsensusa baxmayaq, Rusyanın dondurulmuş aktivlərindən əldə edilən gelirlər təminatla Kiyeve 50 milyard dollar kredit ayrılması məsəlesi baş tutmadı. Onların bu qədər irəli getmek istəməmələrinin səbəbi bu dəfəki sanksiyaların onları tətbiq etmək qərarına gələnlərə zərər verə bilməcəyi qorxusuna olub. Ukraynada "xüsusi eməliyyat" başlayandan sonra Avropa Birliyi, Kanada, ABŞ və Yaponiya Rusyanın təxminən 300 milyard dollar məbləğində aktivlərini dondurublar, lakin bu vəsaitlərin yalnız kiçik bir hissəsi ABŞ-da yerləşir - təxminən 5-6 milyard dollar. Avropada isə 210 milyard dollar saxlanılsa da, Rusiya aktivlərindən əldə edilən gelirdən istifadə qərarı Amerikanın təşəbbüsü ilə verilsə də, onun nəticələrinin ödənilməsi istənilib.

Birləşmiş Ştatlar və müttəfiqlərinin bu addımı atıb-ətmaması ilə bağlı müzakirələr son həftələr ərzində gerçək pərdəxəsəsi sövdələşmələrin mövzusu olub və bu müddət ərzində prezident Bayden administrasiyası G7 daxilində avropalı tərəfdəşləri Vaşinqtonun təklifini dəstəkləməyə razı salmaqdə çətinlik çəkib. "Financial Times"ın mayın 20-də yazdığını görə, Vaşinqtonun planı G7 sammitində Kiyeve Rusyanın dondurulmuş aktivlərindən əldə edilən gelirlər bu yay 50 milyard dollar kredit ayırmalı barədə razılığa gəlməkdir. Qəzeti həmsöhbətlərinin sözlərinə görə, G7 üzvlərinin heç də hamısı əvvəlcə buna hazır deyildilər. Xüsusiilə Alman-

Fransa Avropada sabitliyi pozur

J-7

niya, İtaliya, Fransa və Yaponiya buna qarşı çıxdı. Lakin Vaşinqtonun təzyiqi ilə onların münasibəti dəyişməyə başladı və Vaşinqton görüşdən sonra qəbul ediləcək birə bəyanata Rusiya aktivlərindən əldə edilən gelirlərin istifadəsi ilə bağlı müddəanın daxil edilməsində israr etməyə davam etdi. ABŞ və müttəfiqləri arasında aparılan danışqların bu dəfə ne qədər çətin keçdiyini dünyadın aparıcı KİV-lərinin bu mövzu ilə bağlı ziddiyətli xəbərləri sübut edir.

Reuters Almanıyanın rəsmi nümayəndəsinə istinadən xəber verib ki, Rusiya aktivlərindən əldə edilən gelirlərin istifadəsi ilə bağlı razılışma çətin keçib. Həmin gün "Politico" qəzeti ABŞ administrasiyasının iki yüksək vəzifəli rəsmisinə istinadən yazıb ki, Fransa prezidenti Emmanuel Makron G7 ölkələrinin ABŞ-in planını təsdiqləməsinə mane ola bilər. Politico qeyd edib ki, "Makronun planla bağlı narahatlığı var və qalan yenə rəqib kimi görünür".

Ötən şənbə Parisdə görüşdən bir gün sonra ABŞ və Fransa liderləri Vaşinqtonun planının həyata keçirilməsini başa çatdırmağa hazır olduğunu təsdiqləyən birə bəyanat yayıblar. "Ümid edirik ki, G7 sammiti Ukraynaya 50 milyard dollar məbləğində yardım göstərmək öhdəliyini təsdiq edəcək", - Emmanuel Makron Joe Biden ilə mətbuat konfransında deyib. ABŞ-a uçmadan əvvəl prezident Bayden jurnalistlərin Fransa liderini Amerika planına etirazlarını geri götürməyə inandırı bilib-bilməcəyi sualına müsbət cavab verib.

Bununla belə, bazar ertəsi CNN bildirib ki, G7 ölkələri hələ konsensusa gelmediyi üçün Amerika rəsmiləri hələ də Rusiya aktivlərinə dair planın "ən ince maliyyə detalları" üzərində razılığa gəlməyə çalışırlar. Kanalın mənbələrinin bildirdiyinə görə, G7 ölkələrinin rəsmiləri hələ də "yardımın dəqiq forması, həmçinin bu vəsaitlərin qaytarılması üçün təminat"ı müzakirə edirlər.

Sankt-Peterburq Beynəlxalq İqtisadi Forumu zamanı Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova Moskvanın cavab addımlarının nə ola biləcəyi barədə danişib. "Əslində, Rusiya ehtiyatlarına açıq şəkildə girov statusunun verilmesi planlaşdırılır ki, bundan gələcək gelirlər nəinki qəbilələr tərəfindən dərhal mənimsəniləcək, həm də Rusiyaya qarşı yönəlmış növbəti hərbi avantürələrə xərclənəcək. Təbii ki, biz mütəmadi olaraq bu cür addımlara müvafiq reaksiya verəcəyik. Bizim Rusiyanın ehtiyatlarına sahib olmağa çalışanlar qarşı siyasi və iqtisadi cavab tədbirləri arsenalımız var", - xanım Zaxarova qeyd edib.

V.VƏLİYEV

1 4 iyun... Minlərlə gənc müstəqil həyata qədəm qoydu. "Son zəng" çalındı və onlar müstəqil həyata addımlarını atdır. Çoxdan gənc olmuşdular. Lakin müəllimlərin də, valideynlərin də gözündə hələ də uşaq idilər. Bu tarixdən sonra sanki yetkinləşib əsl gənc oldular. Tək bir gün-14 iyun onları uşaqlıqdan gənciliyə atdı. Elə bil yeniyetmə də olma-mışdır. Uşaqlıq və gənclik...

Heyat keşməkeşlərlə doludur. Müstəqil həyata atıldınlardan, bu keşməkeşlər səninizlərdir. Ta dünənki uşaq, məktəbli deyilsən, müəllimlərin qoruması altında deyilsən.

Müstəqil vətəndaşsan. Arzularının ardınca gedən vətəndaş. Bu yolda nələr var, nələr yox? Olanlar da çoxdur, olmayanlar da. Ən əsası, artıq məktəb həyati yoxdur. 11 il arxada qaldı. Hər gün üz tutduğunuz, saatlarla sıñif yoldaşlarınızla birləkde çalışdığını, oxuyub-öyrəndiyiniz məktəb yoxdur. Xatirələri ilə, yadda qalanları ilə o, dünəndə qaldı. Məktəbi ayrı ünvanlar əvəzleyir artıq. O ünvanlara doğru yolculuğa çıxdınız: kimi universitetlərə, kimi orta ixtisas məktəblərinə, kimi istehsalat sahələrinə, kimi əsgərliyə, kimi ailə qurmağa ve sair...

Məktəb bir yol idi, hamı o yolu 11 il ərzində gedirdi, saatlar sonra qayıldırdı. Lakin qarşıdakı yollar müxtəlifdir, saatları da, dəqiqələri də fərqlidir. Sonu da fərqlidir.

Siz artıq müstəqilsiniz. Oxumaq, işləmək,

Müstəqil həyatınız mübarək!

aile qurmaq hüququnuz var. Lakin unutmayın ki, ağıllı addımlar insanı ən yüksək zirveləre aparır. Müstəqil olmaq o deyil ki, qərarını verib, nə istədinse, onu da edəsən. Müstəqil olmaq ətraflı düşünmək, böyüklərə məsləhət et-

mək, doğru yolu seçmək deməkdir. Müstəqil olmaq ağıllı düşünmək deməkdir.

14 iyun... Hər kəsin həyatından keçən uşaqlığın son günü. Bir gün içərisində böyük yub qocaman olduğumuzu hiss etdiyimiz

gün... Gücləndiyimizi, özümüzü qorumağı bacarığımızı duyduğumuz gün. Arzu-istəklərimizlə həyata atıldığımız gün. Müstəqil həyatınız mübarək, ezziz gənclər. Qoy 11 illik məktəb həyatından siz ayıran son zəng yeni həyatınızda hər an uğur zenginə çevrilsin. Bitiridiyiniz məktəblərin adlarını universitetlərə, yüksək vəzifelərə, qarşıda quracağınız ailələrə götürə biləsiniz. Siz bu məktəblərdə iz qoya bilmişinizsə, övladlarınıza məktəbinizdən, dost və refiqələrinizdən gözel xatirələr doli 11 illik həyatınız gelecek övladlarınıza yaxşı mənada bir təriyə ocağı ola biləcək.

Müstəqil həyat büdrəmələri də sevir. Bu həyadatda heç büdrəməyəsiniz. Həyatın qarşısına çıxardığı bütün keşməkeşləri uğurla addımlayıb keçəsiniz. Siz ölkəmizin gələcəyiniñiz, ezziz gənclər. Gələcəyimiz sizlərdən asılıdır. Vətən sizin ciyinlərinizdə olacaq yaxın gələcəkde. Vətənpərvərliyinizle, qabiliyyətinizle, bacarığınızla Vətəni daim ucalarda saxlaya bilərsiniz. Qoy müstəqil həyat sizləri Vətənimizin müstəqilliyini, ərazi bütövlüyünü qoruyaşınar ardıcılı etsin. Səsiniz hər zaman yüksəklərdən gəlsin. Həyatın hansı səmtinə üz tutmağınızna baxmayaq yolunuz açıq olsun. Müstəqil həyatınız sevincinize, xoşbəxtliyinize çevrilsin.

Mətanət Məmmədova

Azərbaycanda ictimai - siyasi sabitliyin hökm sürməsi vətəndaş birliyinin ve həmrəyliyinin təmin edilməsi, siyasi partiyaların və ictimai təşkilatların sərbəst fealiyyətinə ənənə verilməsi dövlətimizin başlıca uğurlarındandır. Tolerantlığa və multikultural enənəsinə sadıq olan ölkəmizdə insanlara milletinə, dininə, eqidəsına görə deyil vətəndaş mövqeyinə görə qiymət verilir və ayrı seçkilik tamamilə aradan qaldırılmışdır. Bu gün hər bir Azərbaycan vətəndaşı milliyətindən asılı olmayaq ölkəmizin inkişafı və nüfuzu naməne eyni mövqədən çıxış edir, qələbələrimizdən sevinir, uğurlarımızdan qururlanır." Bu bəredə Milli Meclisin Aqrar siyaset komitəsinin sədri Tahir Rzayev bildirib. Deputat qeyd edib ki, 44 günlük müharibə, 23 saatlıq anti - terror tədbirləri göstərdi ki, Azərbaycan xalqı vahiddir, birdir və Vətəni müdafiə etməye, düşməni susdurmağa qadır. Bu müharibədə əksər siyasi partiyalar, vətəndaş cəmiyyətləri də birləkde olduqlarını, torpaqlarımızın düşməndən azad edilməsi naməne birləşdiklərinin nümayiş etdirdilər. Ulu Öndərimiz Heydər Əliyev xatırladırdı ki, "Kim müxalifətə durursa dursun, ancaq Vətənənə, xalqına, mənəviyyatına, məsləyinə müxalifətə durmasın".

Dahiyanə deyilmiş bu kələmdə bir Vətən, torpaq məhəbbəti, xalq təəssübkeşliyi, mənəvi zənginlik, məsləyə, milli - mənəvi dəyərlərə sadıqlıq var və bu, nəinki dünənəmiz üçün vacib idi, bu günümüz və gələcəyimiz üçün, hər vaxt, hər saat əhəmiyyətidir, qiymətlidir. Çünkü Vətənə, xalqa müxalifətədən olmaq, dövlətin uğurlarına kölgə salmaq, qara yaxmaq, insanların öz qanları hesabına ələ etdikləri qələbəni inkar etmək düşmənlikdir, narkorlukdur, nadanlıqdır. Heydər Əliyev Azərbaycana rəhbərlik etdiyi bütün dövrlərdə ölkədə yaşayan bütün xalqların, azlıqların, birliliyinin təmin edilməsini, onlara eyni münasibət göstərilməsini, iqtidarı, müxalifəti, siyasi baxışları, dilləri müxtəlif olan insanların vətənin mənafəyi naminə birgə fealiyyət istiqamətləndirilməsini əsas vəzife kimi qarşıya qoyurdu. Daha rəhbər tərəfindən əsası qoyulan və inkişaf etdirilen Azərbaycanlıq ideologiyası məhz birliyimizə, həmrəyliyimizə, vətənənə, xalqın xoşbəxt gələcəy üçün yekdil mübarizəmizə xidmət edir. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev öz fealiyyətində Ulu Öndərimizin ölməz ideyalarına arxalanmaqla mövcud reallıqlara əsaslanır və xalqın birliliyinə təməlini gündən - gənə möhkəmləndirir, vətəndaş həmrəyliyini, mübarizliyini inkişafımızın, qələbəmizin uğuru kimi qiymətləndirir. Ölkəmizin rəhbəri bildirir ki, "Ösrlər boyu Azərbaycanda bütün xalqlar, bütün dinlərin nümayəndələri bir aile kimi yaşamışlar. İctimai - siyasi quruluşundan asılı olmayıaraq, heç vaxt Azərbaycanda milli, ya dini zəmində nəinki qarşidurma, heç anlaşılmazlıq da olmamışdır. Bütün dövrlərdə xalqlar

bir aile kimi yaşamışlar". Cənab İlham Əliyev bu ailənin başçısıdır və ailə üzvlərinin mənafelərini qorumaq, onların təhlükəsizliyini təmin etmək, həyatlarını mənalandırmaq, güzəranlarını yaxşılaşdırmaq nə qədər çətin olsa da, o qədər şərəflidir, məsuliyyətlidir. Bu ailənin üzvlərinin fikirleri, baxışları müxtəlif ola bilər, ancaq hər bir kəs onun müqəddəsliyini qorumanı, taleyi barədə düşünməlidir. Son illərin çətinlikləri, ağır müharibə günləri dövlətimizin və ailəmizin yekdiliyini sübut etdi, dünyaya göstərdi. Həm də aramızdakı naxələflərin, dağdıcı müxalifətin, dövlətimizə və xalqımıza düşmən mövqədə duranların iç üzünü açıb aydın göstərdi. Müharibə günlərində ölkədə ki, bütün siyasi partiyalar və vətəndaş cəmiyyətləri bir araya gəldikləri halda AXCP və Milli Şura, Müsavat partiyası bundan imtina etdi. Xüsusilə AXCP partiyası dağdıcı mövqə tut-

ministrasiyasında siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə əlaqələr şöbəsinin yaradılması və ölkə rəhbərinin tapşırıqları əsasında şöbənin çox mühüm tədbirlər həyata keçirməsi, siyasi partiya rəhbərləri, vətəndaş cəmiyyəti üzvləri, siyasetə məşğül olan insanlarla vaxtaşırı görüşlərin təşkili, problemlərin aradan qaldırılmasında əldə olunan nəticələrin şərh edilməsi, siyasi dialoqun ildən - ilə genişləndirilməsi bunun parlaq nümunəsidir. Yeni Azərbaycan Partiyasının 5 mart 2021-ci ildə keçirilən qurultayında Partiyanın sədri, ölkə rəhbəri İlham Əliyev öz çıxışında bir daha bildirmişdir ki, "Siyasi partiyaların fəaliyyəti, demokratianın inkişafı, iqtisadi azadlıqların bərqərər olması, ölkəmizin güclənməsi qarşımızda duran vacib məsələlərdir. Bu gün ölkəmizdə siyasi dialoq aparılır. Bu çox təqdirəlayıqdır. Ölkəmizin gələcək siyasi sistemi üçün, siyasi sisteminin təkmilləşmə-

getirilməsi, maliyyə hesabatının izahı, ölkədə və xaricdə baş veren hadisələrə yanaşmanın vurğulanması, uğurların təbliği və müəyyən problemlərin aradan qaldırılması sahəsində təşəbbüskarlığın artırılmasının diqqətdə olması tədbira yeni bir dəyər verdi. Çünkü bu görüş bilavasita milli birliyin və həmrəyliyin təmin edilməsinə yönəldilmişdi və siyasi partiyalar tərəfindən reallıqlara qiymət verilməsi, problemləri qaldırmaq və həllinən yollarını göstərmək üçün əlverişli platformadır.

Ölkədə mövcud olan bütün siyasi partiyalar görüşdə iştirak etsələr də AXCP bu tədbirə qatılmadı və iştirak etmediyi halda Əli Kərimli başda Müsavat Partiyası olmaqla iştirakçıların çoxunu siyasi xəyanətdə günahlandırdı, onları satqın adlandırdı. Müsavat partiyasının həqiqi müxalifət mövqeyindən uzaqlaşdığını söyləyərək Ə.Kərimli, Tofiq Yaqublu və digərləri görəsən nəyi nəzərdə tuturlar? Dənişlərlə getmək, dialoq qurmaq, reallıqlara münasibət bildirmək, tekliflər vermək xəyanətdirmi? Yox! Xəyanət, nadanlıq Azərbaycanın düşmənlərindən dərs alıñ, onların tapşırıqlarını yerinə yetirmək, pul alıb dövlətin mənafelərini satmaq, mətbuatda, sosial şəbəkələrdə dövlətçilik maraqlarına zidd statuslar yazmaq, videolar paylaşmaq, yalan, şantaj kompaniyaları təşkil etmək, uğurlara kölgə salmaq, insanları ləkələməyə cəhd göstərməkdir.

"AXCP - siz görüş nə deməkdir?" fikrində olan partiya funksionerləri bir şeyi başa düşmürə ki, onlar ağalarının razılığı olmadan belə görüşlər qatılmaq qadir deyilər və qatılsalar da ekşər siyasi partiyaların nifreti ilə qarşılıqla bilərlər. Çünkü AXCP - nin xarici ölkələr və bəzi beynəlxalq fondlar qarşısında götürdüyü öhdəliklər bu bu görüşə qatılmağa imkan vermir. Anti - Azərbaycançı dairələrin ölkəmizə qarşı apardıqları məkrli, çirkin kampanyalara dəstek verən, ölkəmizdə qarşıqlıq, qarışdırma yaratmağa daim can atan, sabitliyi pozmağa cəhd edən AXCP - nin son günlərdə parlament seçkilərini hədəfə alması, qarayaxma kompaniyasının genişləndirilməsi Fransanın pulundan, orada oturan bədxahların əməllərindən qaynaqlanır və ölkə daxilindəki radikal - Əli Kərimli tərəfindən davam etdirilir. Məlumdur ki, xaricdə yaşayan anti - Azərbaycançı qüvvələrlə, dövlətimizə, məllimizə xəyanət edən qruplarla, "bloggerlər" Əli Kərimli six əlaqədədir və bunu hər bir vətəndaşımız yaxşı bilir. Ona görə də AXCP - nin, Əli Kərimlinin hansısa bir dialoqda iştirak edib - etmemesi insanımızı bir o qədər də düşündürüb narahat etmir. Vətəndaşları qururlandıran qəlebələrimiz, beynəlxalq aləmdə qazanılan uğurlarımız, gələcək inkişafımız, ərazilərimizin bərpası, qurulub - tikilməsi və insanların yurd - yuvalarına qayıtması, sülh mütqaviləsinin imzalanması, həyatlarının, yaşayışlarının yaxşılaşdırılmasıdır.

du, nəinki həmrəylik nümayiş etdirdi, əksinə qələbələrimizə kölgə saldı, ermənipərest mövqə tutdu, öz saxta bəyanatları, çıxışları ilə xaricdə əleyhimizə təbliğat aparan Sevinc Osmanqızı zılların, Qərimət Zahidlərin dəyirmanına su töküdü, haqqımızda yalan məlumatlar sərgilədi.

Cənab İlham Əliyev Prezident seçildiyi ilk gündən siyasi partiyaların, vətəndaş cəmiyyətlərin fealiyyətinə, onların rolunun artırılmasına, bir məqsəd uğrunda mütəşəkkiliyin təmin edilməsinə böyük önəm verir. O, partiyalar arasında siyasi dialoğun qurulmasını, fikir mübadilələri edilməsinin, ölkənin inkişafı üçün müsbət işlərin dəyərləndirilməsinin, həm də nöqsanların qabardılmasının və bunun üçün təkliflər irəli sürülməsinin, məsələlərin operativ həllinin tərəfdarı olduğunu dəfələrlə bəyan etmiş və bu günde istəklərini həyata keçirmək istiqamətinə əsaslı tədbirlər görməkdədir. Prezident Ad-

si üçün böyük əhəmiyyəti var".

Dövlətimizin başçısının söylədiyi fikirlər, qarşıya qoyduğu vəzifələr dialoqun inkişafı, sağlamlaşdırılması, onun üçün münbit şəraitin yaradılması və imkanların genişləndirilməsi nəinki bu günümüz, eləcə də geləcəyimiz üçün çox faydalıdır. Bu siyasi partiyalarla dövlət orqanları arasında konstruktiv əməkdaşlığı zəmin yaradır və əlaqələrin möhkəmləndirilməsinə xidmət edir. Mayın 16 - da Prezident Administrasiyası tərəfindən Milli Məclis Aparatının, Mərkəzi Seçki Komissiyasının, Hesablama Palatasının, Ədliyyə və Maliyyə Nazirliklərinin, habelə 25 siyasi partyanın nümayəndələrinin iştirakı ilə keçirilən görüş bu baxımdan xarakterikdir. Dövlət qurumları ilə birləkde ilk dəfə keçirilən bu görüşdə siyasi partiyalar haqqında yeni qanunun tətbiqi ilə əlaqədar siyasi partiyaların bu prosesdə iştirakının səviyyəsinin gündəmə

Hərəkətsizlik və bələnssiz qidalanma nəticəsində alınan artıq çəki və bu çəkidən qurtulma prosesi insanın əhvalına təsir edə bilər. Mütəxəssislər pəhriz saxlayarkən çəkiyə diqqət edilməməsi lazımlı olduğunu söyləyərək, bu vəziyyətin stressə səbəb olara biləcəyini vurgulayırlar.

SİA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Pəhriz sağlam hayat və fit bədən üçün mükəmməldir. Ancaq yanlış əhval-ruhiyyə, vərdişlər və qidalanma ilə pəhriz insanı depressiyaya sala bilər. Ona görə də qidalanma programı və pəhriz psixologiyasına yaxşı hazırlanmalıdır.

Aşağı kalorilər depressiyaya səbəb olara bilər

Pəhrizə başladığdan sonra birdən-bire çəki itirəcəyi düşünülür. Amma bir müddət sonra məlum olur ki, bu, yeganə mexanizm deyil. Bu vəziyyət pəhriz saxlayanları depressiyaya sürükləyə bilər. Digər tərəfdən, ac qalarkən pəhriz saxlamaqdansa, düzgün qidalanma programı ile toxluq hiss edərək də ariqlaya bilərsiniz.

Pəhrizə başlamazdan əvvəl cavab veriləcək ilk sual "Niyə?"dır. İnsan "İnsan niye ariqlamaq və ya kökəlmək istəyir?" düzgün cavab verilərsə, doğru başlangıç olacaq. Bunu bilmək sizin üçün motivasiya mənbəyi olacaq və düzgün yol xəritəsinizi cızmaniza kömək edəcək. Şüursuz pəhriz fiziki və psixi sağlamlığa mənfi təsir göstərir və qısamüddətli uğurlar uzunmüddətli zərərə səbəb olur.

Yalnız qidalanmaq kifayət deyil

Bir çox insanın etdiyi başqa bir səhv, yalnız pəhriz saxlayaraq ariqlaya bilmələridir. Amma sadəcə pəhriz saxlayaraq ariqlamaq çox çətindir. Pəhriz saxlayarkən idman etməyərək bu prosesi keçməye çalışanlar artıq çəkilərinin getmədiyini görməye başlayanda depressiya ilə qarşılaşa bilərlər. Bu na görə də pəhrizə yanaşı, idman programı da həyata keçirilməlidir.

Hər zaman pəhriz haqqında danışmayıñ

Pəhriz depressiyaya səbəb olur?

Bəli, siz pəhrizə başlamaqla yepenyi bir həyatın qapısını açdırın. Ancaq pəhriz haqqında danışmağı mümkün qədər dayandırılmalıdır. Bunun səbəbi pəhriz saxladığınızı daim xatırlamağınızdır. Davamlı olaraq pəhrizdən danışmaq o deməkdir ki, hamının sizdən "Pəhriziniz necə gedir?" sualını soruşmasına vadar edir. Siz də həyəcanlanıb uğur qazana bilməyəcəyinizi düşünürsünüz.

Səbirli olun

Pəhriz özü səbir tələb edən bir proses-

Özünə güvən

Sinayın və yenidən cəhd edin. Bir dəfə mənfi nəticə əldə etməyiniz həmişə belə olacaq demək deyil. Özünüzə güvenin və uğursuz olsanız, yenidən cəhd edin. Atlığından heç bir addım boşça getməz. Hər dəfə də-

qiq hədəfinizə çatmasanız belə, ariqlaya-

səbəb olarkən, bəziləri insanı stresə sala və ya əksinə, sakitleşdirə bilər. Düzgün və balanslı qidalanma fiziki sağlamlıqla yanaşı, psixi sağlamlıq üçün də böyük əhəmiyyət kəsb edir. Türk dietoloq Aslıhan Altuntaş qidalanın insan psixologiyasına təsiri haqqında məlumat verib.

Qidalanın psixi sağlamlığa güclü təsiri var. Bu təsirin müsbət və ya mənfi olması istehlak edilən qidanın sağlam və ya zərərlə olmasından asılıdır. Məsələn, qısa müddədə müvəqqəti xoşbəxtlik təmin edən sadə karbohidratlar uzun müddətə fiziki sağlamlıqla yanaşı, ruh sağlamlığına da zərər verir. Psixologiyaya coxsayılı mənfi təsir göstərən qidalanın aşağıdakı kimli sıralanır:

Şəkerli və ağ unlu qidalanın: Yüksek glisemik indeksi olan bütün qidalanın bu qrupdadır. Glisemik indeks qidalanın qan şəkərinin seviyyəsinə yükseltmə sürətidir. Bəzi qidalanın qan şəkərinin yükseltmə sürəti fərqli olara bilər (şəkərin miqdarı eyni olsa belə). Yüksek glisemik indeksi olan qidalanın qan şəkərinin qəfil yüksəldə və ya azalda bilər. Nəticədə orqanızm stressə düşür. Şirin bir şey yediyin zaman dadına görə xoşbəxt olacağınız düşünülür, amma əslində bu qidalanın bədəndəki stressi artırır və uzun müddət depressiyaya səbəb olur. Yüksek glisemik indeksi olan qidalanın misal olaraq şərbəti desertlər, ağ çörək, ağ undan hazırlanmış biskvitler, tortlar və desertlər daxildir.

Dünyadan mənbələr

ABŞ-da aparılan bir araşdırma "Pəhrizli içkilərin istifadəsi depressiya riskini artırır mı?" mübahisələrinə səbəb olub. 250 min insan üzərində aparılan araşdırma, bu cür içkiləri tez-tez qəbul edən insanlarda depressiyanın daha çox olduğunu ortaya çıxarıb. Lakin bu əlaqənin səbəbi araşdırılmayıblı.

10 il davam edən bir araşdırma görə,

Ardı Səh. 11

Əvvəli Səh. 10

Süd: Süd və süd məhsulları bəzi insanlarda müxtəlif problemlər yarada bilər. Bu vəziyyət dözümsüzlük adlanır. Süd məhsulları istehlak edildikdə bağışaq problemləri, ishal, şişkinlik, qaz şikayətləri və mədə yanması baş verərsə, bu, insanın südə qarşılık dözümsüzlüyünü ifadə edə bilər. Südün xoşbəxtlik hormonu olan serotonin birbaşa azallığı səyənlə ilə bilməsə də, bədənə verdiyi narahatlıq səbəbiylə bəzən sizni bədbəxt edən qidalara arasında sayıla bilər.

Qəhvə: Qəhvə istehlakı gündə 3 stekandan yuxarı qalxdıqda fərqli mənfi təsirlər müşahidə olunur. Məsələn, xolesterinin yüksəlməsinə səbəb ola bilər. Ancaq məlumdur ki, doğru qəhvə lazımı miqdarda istehlak edildikdə həm insulin müqavimətini, həm də xolesterini dəstəkləyir. Lakin həddindən artıq istehlak edildikdə, kortizol səviyyəsini artırır. Bu, insulinin təsir etdiyi üçün stress yaradır. Bundan əlavə, taxikardiya kimi vəziyyətlərə səbəb ola biləcəyi üçün bədəndəki stress səviyyəsini artırır. Bədən gərginləşəndə beyin də gərgin olur. Buna görə də, həddindən artıq qəhvə istehlakı depressiya səbəblərindən biri hesab olunur.

Protein: Serotonin istehsal etmek üçün lazım olan amin turşusu triptofandır. Yüksek protein istehlakı ile triptofan ümumiyyətlə digər amin turşuları ile rəqabetini itirir və daha az serotoninin istehsalına səbəb olur.

Pəhriz depressiyaya səbəb olur?

Hind quşu ətində daha çox triptofan var. Ona görə də hinduşka ətini seçmək xoşbəxtliyi ən az şokolad qədər artıracaq.

Sizi xoşbəxt edən qidalalar İnsanları xoşbəxt edən və müsbət enerji verən qidalalar aşağıdakı kimi sıralanır:

Tünd yaşıllı yarpaqlı tərəvəzlər: Maqnezium depressiya müalicəsində tez-tez çatışmayan və menstruasiya zamanı qan səviyyəsi normadan aşağı düşən minerallardan biridir. Tünd yaşıllı yarpaqlı tərəvəzlər və balqabaq tumları kimi qidalalar maqneziumla zəngindir. Maqneziumu həkimlə məsləhətləşdikdən sonra əlavə olaraq qəbul etmək də məqsədə uyğundur. Xüsusi idmanla məşğul olanlar və ya ariqlamaq mərhələsində olanlar maqnezium preparatları qəbul edə bilərlər.

Badam, qoz, findiq, braziliya qozu: Xoşbəxt edən qidalardan sayılan bu qoz-findiqlərin tərkibində yüksək yağ var. Ona görə də bu qidaları gündə bir ovuc miqdarda və ya qarışış hazırlayılb gündəlik istehlak etmək daha mənalı olardı. Çünkü həddindən artıq qəbul hem çəkiyə, hem de qan-damar sağlamlığına uyğun deyil. Bundan əlavə, selenium vacib bir mineraldir. Braziliya qoz-findiqləri da yüksək selenium ehtiva edir. Gün-

də 2-3 Braziliya qozunu istehlak etmək belə, gündəlik selenium ehtiyacınızı çoxunu ödəyir.

Qatiq, kefir: Qatiq və probiotik ehtiva edən kefir əslində eyni qida növüdür. Lakin kefirde maya miqdarı daha çox olduğu üçün tərkibində daha çox probiotik var. Buna görə də daha sağlamdır. Kefir hər səhər yeyilə

bilmirsə, gün ərzində istehlak edilməlidir. Probiyotiklərdən istifadə də tövsiyə olunur, çünkü o, xoşbəxt olmağınızə kömək edəcək qida maddələrindən biridir. Çünkü bədən stressini azaldan əlavədir.

Bundan əlavə, B12 vitamini sinir sistemi üçün vacibdir. Onun əskikliyi depressiya kimi şərtlərdə də görülür. Depressiyada ho-

mosistein səviyyəsi azalır, bu da insanı bədbəxt edir. B12 daha çox qatıq və kefir dənən alınır.

Mütəxəssis Klinik Psixoloq Merve Umay Candaş Dəmir, kökəlmək, ariqlamaq, çox kökəlmək və ya çox ariq olmaq kimi halların utanma kimi xüsusiyyətlər daşımadığını ifadə etdi. Özünüzi sevməyi dayandırmayın. Unutmayın ki, siz özəlsiniz.

Prosesi peşəkarlara həvalə edin

Merve Umay Candaş Dəmir, pəhriz saxlayarkən çəkiyə fikir verməmək lazımdır. Söyləyərək bunun stresse səbəb olacağını qeyd etdi. Kilo nəzaretinin dietoloq tərefindən nəzarət altında olacağını vurğulayan Dəmir, "Prosesi peşəkarlara həvalə edin. Çəkinizə diqqət etməklə yaşamaq, dəyişen göstəricilərlə motivasiyanızı azalda bilər".

Pəhriz sizi xoşbəxt etmirsə, psixoloji dəstək alın

Çəki ilə bağlı heç bir vəsvə olmamalı olduğunu ifadə edən Merve Umay Candaş Dəmir, ideal çəkinin dietoloq tərefindən təyin ediləcəyini bildirib.

"Pəhriz təcrübələri sizi depressiyaya sürükləyə bilər" xəbərdarlığını edən Dəmir, "Psixoloji dəstək tələb edən məqamları qaçırmamalıyıq. Pəhriz dediyimiz proses sağlam həyat tərzi deməkdir, ona görə də insan sağlam həyat üçün özünə sərmayə qoyarkən xoşbəxt ola bilmirsə, uzun müddət isteksizlik və depressiya yaşayırsa, mütləq psixoloji dəstək almalıdır" dedi.

Sağlam olmayan qidaları düzgün qidalarla əvəz etməliyik

Qida programları və pəhriz siyahıları hazırlanarkən beynimizin gözəltilərini gözardı edə bilməyəcəyimizi xatırladan mütəxəssis, beynin qidalardan gözəltiləri olduğuna diqqət çəkdi.

Təklif

-Artıq beynimizi verdış etdiyimiz və doyduguuz sağlam olmayan qidalardan bu qidalardan təmizləməliyik

-Zərərsiz məhsulları düzgün qidalarla əvəz etməliyik.

Beyin sağlamlığımız və qidalanmamız arasındaki əlaqə artıq ekspertlər tərefindən sübut edilmiş bir həqiqətdir.

Ayşən Veli

şəhərdən azad olunan Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda sürətli aparılan bərpa-quruculuq işlərində türdilli dövlətlərin də xüsusi payı var. Prezident İlham Əliyev iyunun 6-da TÜRKPA-nın nümayəndə heyəti ilə görüşündə bununla bağlı deyib: "Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin liderləri Şuşaya səfərlər etmişlər. Türkiyə Prezidenti, Özbəkistan Prezidenti, Qazaxıstan Prezidenti, Qırğızıstan Prezidenti Ağdam və Füzuliya səfər etmişdir. Yəni bu, işgal edilmiş torpaqların bərpası üçün, əlbəttə, böyük məna daşıyır. Biz bir daha qardaş dəstəyini hiss edirik, bütün Azərbaycan xalqı bunu hiss edir".

Xatırladaq ki, düşmən işgalindən xilas edilən ərazilərimizdə dəst Özbəkistan və Qazaxıstanın maliyyə dəstəyi iləbir məktəb və bir incəsənət mərkəzi tikilib istifadəyə verilib. Qırğızıstanın maliyyəsi ilə inşa edilecek daha bir məktəbin təməli bu yaxınlarda Qırğız Respublikasının Prezidenti ilə dövlətimizin başçısı tərəfindən Ağdam rayonunda qoyulub. Cəbrayıllı rayonunda isə bir məntəqənin inşasının Macarıstanın maliyyə dəstəyi ilə gerçəkləşdiriləcəyi nəzərdə tutulub. Həmçinin Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında bu gün geniş yol-nəqliyyat infrastrukturunu yaradılır və bu nəhəng layihələr türk şirkətləri tərəfindən icra edilir. Eyni zamanda, dəmir yolu bərpası prosesi də sürətlə aparılır. Horadız-Ağbənd dəmir yolu podratçısı isə Türkiyə şirkətləridir.

Artıq işğaldan azad edilmiş 4 şəhər və 4 kənd bərpa edilməklə həmin ərazilərdə məskunlaşma həyata keçirilib. Yeddi minden çox keçmiş köçkünün öz dədə-baba torpaqlarında yaşayışı təmin olunub və bu ilin sonuna qədər həmin göstəricinin təqribən 20 minə çatacağı palanlaşdırılır. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda türk dövlətləri ilə birgə aparılan geniş quruculuq, abadlıq işləri bu bölgənin tezliklə dönyanın ən inkişaf etmiş coğrafiyalarından birinə çevriləcəyindən xəber verir. Bütün bunlar həm də onu göstərir ki, Türk Dövlətləri Təşkilatına (TDT) üzv ölkələr arasında six bağlılıq, möhkəm birlik var.

Xüsusi vurgulamaq lazımdır ki, TDT-yə üzv ölkələr arasında iqtisadi-ticari əlaqələrin daha da genişləndirilmesi üçün son illərdə bir sıra layihələr gerçəkləşib. Belə ki, Milli Məclisin 4 aprel 2023-cü il tarixli iclasında "Türk Dövlətləri Təşkilatının hökumətləri arasında sadələşdirilmiş gömrük dəhlizinin yaradılması haqqında" 2022-ci il noyabrın 11-də Səmərqənd şəhərində imzalanan saziş təsdiqlənib. Bununla da TDT hökumətlərinin gömrük

Türk dünyası iqtisadi gücə çevrilir

Bu gün TDT-yə daxil olan dövlətlərdə ÜDM-in həcmi 1,5 trilyon, ticarət dövriyyəsi isə 1,2 trilyon ABŞ dolları təşkil edir

organları arasında malların və nəqliyyat vasitələrinin hərəkəti ilə bağlı məlumat mübadiləsi asanlaşdır. Yəni, belə bir layihənin icrası nəticəsində təşkilata üzv hökumətlər arasında daşınan mallar və nəqliyyat vasitələri haqqında məlumatların elektron şəkildə mübadiləsi ger-çəkələşib. Nəticədə sürətli yük daşımaları, o cümlədən yük daşımaların həcmində nəzəreçarpacaq artıma nail olmaq reallaşıb.

Onu da xüsusi vurgulamaq lazımdır ki, ötən illərdə Azərbaycan Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv olan bütün ölkələrlə qardaşlıq münasibətlərimiz var və bizim siyasetimiz Türk Dövlətləri Təşkilatını gücləndirməkdir. Bu, böyük coğrafiyadır, böyük ərazidir, böyük hərbi gücdür, böyük iqtisadiyyatdır, təbii sərvətlərdir, nəq-

möhkəmləndirilməsini Azərbaycanın xarici siyasetinin əsas prioritətlərindən biri elan edib. Dövlətimizin başçısı 2024-cü il fevralın 14-də yenidən ölkə Prezidenti seçilməsi münasibətə keçirilən andırmə mərasimindəki çıxışında TDT-yə üzv bütün ölkələr arasında qardaşlıq münasibətləri olduğunu və dövlət siyasetimiz bu təşkilati gücləndirmək məqsədi daşıdığını bildirib. Ölkəmizin başçısı daha sonra bildirib: "Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv olan bütün ölkələrlə qardaşlıq münasibətlərimiz var və bizim siyasetimiz Türk Dövlətləri Təşkilatını gücləndirməkdir. Bu, böyük

coğrafiyadır, böyük ərazidir, böyük hərbi gücdür, böyük iqtisadiyyatdır, təbii sərvətlərdir, nəq-

liyyat yollarıdır, gənc əhalidir, artan əhalidir və bir soydan, kökdən olan xalqlardır. Bundan güclü birlək ola bilərmi? Əlbəttə ki, yox. Biz müştərək səylərlə elə etməliyik ki, Türk Dövlətləri Təşkilatı qlobal arenada önemli aktöra və güc mərkəzinə çevrilisin. Buna biz ancaq birlikdə nail ola bilərik."

Bu birliyin parlaq ifadəsi statistik göstəricilərdə də öz ifadəsinə təpiib. Belə ki, 2024-cü ilin ilk rübündə TDT-yə üzv və müşahidəçi statusa malik ölkələrlə ticarət dövriyyəsi 1 milyard 709,1 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Bu da ölkəmizin ümumi ticarət dövriyyəsinin 17,6 faizinə bərabərdir. Gömrük Komitesinin məlumatına görə, həmin dövrdə Azər-

baycan Türkiyə ilə 1 milyard 469,1 milyon dollar, Türkmenistana 96 milyon 926 min dollar, Qazaxıstanla 70 milyon 829 min dollar, Özbəkistanla 35 milyon 814 min dollar, Qırğızıstanla 23 milyon 382 min dollar, Macarıstanla isə 13 milyon dollar məbləğində idxl-ixrac əməliyyatları həyata keçirib. Cari ilin yanvar-mart aylarında Azərbaycandan Türkiyəyə 150 milyon 291 min dollar, Qırğızistana 20 milyon 815 min dollar, Türkmenistana 16 milyon 861 min dollar, Qazaxistana isə 11 milyon 731 min dollar dəyərində qeyri-neft məhsulları ixrac edilib.

Ötən ildə Azərbaycanın TDT-yə üzv ölkələrlə ticarət dövriyyəsi 8 milyard 208 milyon dollar təşkil edib ki, bu da əvvəlki illə müqayisədə 23,7 faiz və ya 1 milyard 574 milyon dollar çox olub. Ümumilikdə, ötən il təşkilatla üzv ölkələrlə aparılan idxl-ixrac əməliyyatları Azərbaycanın ümumi ticarət dövriyyəsinin 16 faizinə bərabər olub.

Bütün bunlar belə qənaətə gelməyə əsas verir ki, böyük türk dünyası hazırda beynəlxalq münasibətlərin yeni bir güc mərkəzinə əvərilməkdədir. Bu gün TDT-yə üzv ölkələrin əhalisi 173 milyon nəfərdən çoxdur. Bu dövlətlərə ümumi daxili məhsulun (ÜDM) həcmi 1,5 trilyon ABŞ dolları, ticarət dövriyyəsi 1,2 trilyon ABŞ dolları təşkil edir. Bu isə o deməkdir ki, dünyadakı ticarət dövriyyəsinin 2,4 faizi TDT-yə üzv ölkələrin payına düşür.

Elçin Zaman

Son 3 ildə Azərbaycan işğaldan azad olunmuş ərazilərində yenidənqurma və bərpa işlərinə 6,6 milyard dollardan çox (11,2 milyard manatdan çox) vəsait ayrılib. Məlumdur ki, Azərbaycan ordusunun şanlı qələbəsi ilə bitən ikinci Qarabağ Müharibəsi işgal edilmiş ərazilərin azad edilməsi ilə nəticələnməkə yanaşı erməni işgalçlarının həyata keçirdiyi dağıntıların tam olaraq üzə çıxmasına imkan yaratdı. Bir daha məlum oldu ki, otuz ilə yaxın davam edən işgal müddətində erməni vandalları işgal etdikləri Azərbaycan ərazilərində böyük dağıntılar həyata keçirmiş və mövcud olan infrastruktur demək olar ki, tamamən mehv etmişdir. Əvəzində isə hətta özləri üçün belə heç bir infrastruktur formalaşdırılmışdır. Biz bunun xüsusiətə Ağdam nümunəsində şahidi olduq". Bu sözləri SİA-a açıqlamasında politoloq Züriyyə Qarayeva deyib.

"Qarabağın sürətli inkişafı regionun ümumi inkişafına töhfə verir"

Böyük Qayıdış

Politoloq bildirib ki, müharibədən sonra Ağdama sefər edən xarici media nümayəndələri hətta Ağdamı Cənubi Qafqazın Xirosması adlandırdı: "BMT-nin hesablamalarına görə işgal nəticəsində Azərbaycana dəymis iqtisadi zərərin həcmi 53.5 milyard ABŞ dolları həcmindədir (bundan sonra dollar). İşgal nəticəsində bütün istiqamətlər üzrə Azərbaycana dəymis zərəri hesablaşsaq o zaman dəymis zərərin daha böyük olduğu görərik. Belə ki, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin məlumatlarına əsasən işgal nəticəsində Azərbaycanın ekolojiyasına və təbii sərvətlərinə ümumilikde 265 milyard dollar ziyan dəyiş. Hərbi Prokurorluq tərəfindən aparılmış kompleks məhkəmə ekspertizasının ilkin hesablamalarına görə isə bütün istiqamətlər üzrə dəymis maddi ziyanın ümumi həcmi 819 milyard dollar təşkil edir. Ümu-

miyyətlə, azad edilmiş ərazilərin əsaslı şəkildə bərpa edilmesi və orada müasir infrastrukturun yaradılması Qarabağın inkişafının əsas strateji istiqamətlərindən biridir. Çünkü bərpa prosesi həyata keçirilmədən həmin ərazilərin sosial-iqtisadi inkişafını təmin etmək mümkün deyildir. Yenidənqurma və bərpa prosesinin həyata keçirilməsi Azərbaycanda ümumi iqtisadi inkişafə təkan verəcək, yeni iş yerlerinin yaranmasına şərait yaradacaqdır. Azad edilmiş ərazilərdə infrastruktur tamamilə mehv edildiyindən və buna görə də həmin ərazilər sıfırdan bərpa edildiyindən orada texnoloji yeniliklərin tətbiqi daha asandır. Ona görə də Qarabağın bərpası prosesinde texnoloji yeniliklərin tətbiqi və müasir standartlara cavab verən infrastrukturun yaradılması əsas məqsədlərindən. Daha sonra həmin ərazilərin bərpası

nəticəsində əldə edilən təcrübə digər rayonlarda da tətbiq edilə bilər. Azad edilmiş ərazilərin bərpası ilə bağlı həyata keçirilən layihələr onu göstərir ki, Azərbaycan həmin əraziləri regionun ən inkişaf etmiş ərazilərindən birinə çevirməyi qarşıya məqsəd kimi qoymuşdur.

Azad edilmiş ərazilərin böyük təbii resurslara və ehtiyatlara malik olması bu məqsədin əldə edilmesine imkan yaradır. Həyata keçirilən nəqliyyat layihələrinin əhatəli olması və Qarabağa müxtəlif istiqamətlərdən hərəkət etməyə imkan yaratması gələcəkdə bu regionun qonşu ölkələrlə iqtisadi əlaqələrin qurulmasında əsas tranzit əraziyə çevriləmə-

sinə imkan yaradacaqdır. Nəticədə regional ölkələr arasında ticarət əlaqələri genişlənmiş olacaqdır. Ona görə də azad edilmiş ərazilərdə zəruri infrastrukturun yaradılması təkcə Azərbaycan üçün deyil, eyni zamanda qonşu ölkələr üçün de əhəmiyyətlidir. Nəqliyyat layihələrinin, o cümlədən hava limanlarının tikintisi eyni zamanda Qarabağın malik olduğu turizm potensialının da reallaşdırılmasına imkan yaradacaqdır. Bu isə son nəticədə Azərbaycanın turizm sektorunun inkişafına töhfə verəcəkdir. Qarabağ regionunun bərpası və orada mövcud olan iqtisadi imkanların bərpa edilmesi həmin ərazilərin ölkə iqtisadiyyatında payının işğaldan əvvəlki səviyyəyə çatmasına şərait yaradacaqdır. Bu isə Azərbaycan iqtisa-

diyyatının inkişafına imkan yaratmaqla yanaşı qeyri-neft sektorunun inkişafını əsaslı şəkildə dəstəkləyəcəkdir.

Ümumilikdə isə Qarabağın sürətli inkişafı regionun ümumi inkişafına töhfə verməkə indiyədək Ermenistanın işgalçi siyaseti nəticəsində istifade edilməmiş imkanların tam olaraq reallaşdırılmasına şərait yaradacaqdır. Qarabağda davamlı iqtisadi inkişafın təmin edilmesi isə regionda davamlı sülhün yaranmasına və zərərlə münaqışların yenidən yaranmasının qarşısının alınmasına imkan yaradacaqdır".

Səbinə Hüseynli

"Ermənistanda polis mülki insanları sürüyür"

Keşəş Baqrat revanşist, cani siyasetçilərin - Serj Sərkisyanın, Robert Köçəryanın diqətsilə anti-sülh prosesi aparmaqla faktiki şarlatanlıq edir. Onun davranışları açıq təribat cəhdidir və erməni əhalisini regionda sülhə qarşı kökləməkə bölgəyə böyük pislik cəhdidir". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında siyasi şərhçi Elşad Məmmədli deyib.

Elşad Məmmədli sözlərinə belə davam edib: "Ermənistanda kilsə aratıq təribat, şeytan yuvasına çevrilir. Ermənistanlıları qarşılıqlı yaradılar. Ancaq buna insan haqları, demokratiya prizmasından yanaşan, ortaya sual çıxır: Ağzığöyçək Qərb, Avropa təsisatları Ermənistani az qala demokratik olke kimi təqdim edirdi. Budur onların demokra-

meydan tanıyr. Belə bir durumda Barqatın aldadıb küçələre çıxardığı, bir çoxları da beyni çalışmayan, reallıqları dərk etməyen mülki ermənilər polisin toqquşması qəçil-maz idi. Bu, həm də düşünmək olar ki, Ermənistən hakimiyətinə daxil-də problemlər yaradaraq, sülhdən yarınmaq üçün bir bəhanə kimi la-zımdır.

Fakt ondan ibarətdir ki, Ermənistən polisi mülki ermənilərə sözün eśl menasında divan tutub. Bi-zə xoşdur, qoy, bir-birlərini qırınlar. Ancaq buna insan haqları, demokratiya prizmasından yanaşan, ortaya sual çıxır: Ağzığöyçək Qərb, Avropa təsisatları Ermənistən az qala demokratik olke kimi təqdim edirdi. Budur onların demokra-

tiyası?

Və Qərb təsisatları hazırlı du-rumda susur. Hansı ki, Bakıda içti-mai qaydanı pozan bir vətəndaş polis maşına mindirib aparanda həmin bu gülməşəker təşkilatlar səslerini başına atır, bəyanatı bə-yanat dalınca yayır. Ermənistən yayan kadrlardan görünür ki, mülki insanları polis sözün eśl mənə-sında sürüyür, səs bombasını baş-la-rına atır, birinin əli qopur, birinin qulağı cirilir və s. Ancaq Ermənistən forpostu görmək istəyən Qərb dairələrinin elində alet olan beynel-xalq təşkilatlar bu qəddar davranı-şa heç bir reaksiya vermır, hökü-məti qınamır və s. Bu o deməkdir ki, Qərb, Avropanın öz maraqları var və bu zaman demokratiya, in-

san haqları anlayışı sıfırlanır. La-zim gələndə demokratiyanı unu-durlar, özlərinə lazımlı olanda isə müstəqil dövlətlərə təzyiq göstər-mək üçün bundan alet kimi istifadə

edirlər. Əslində, bu maska çoxdan yırtılıb, indi sadəcə növbəti dəfə ri-yakar üzlərini gördük".

Ayşən Vəli

Milli Şura Fransa senatına məktub ünvanladı

Dağdıcı müxalifətin əsas ünsürləri bütün varlıqları ile Azərbaycanın milli və dövlətçilik maraqlarına qarşı qərzi mövqə sərgiləyirlər. Səbəbini tam şəkildə anlamamq mümkin olmasa da. Ehtimallar onların erməni diasporunun təsiri altında olmaları ilə əlaqələndirilir. Yəni Avropanın və ABŞ-in qaranlıq dairələrinin birləşdikləri erməni şəbəkəsinin tələb və göstərişlərinə uyğun olaraq Azərbaycanın dağdıcı müxalifəti fəaliyyətini qurur. Dağdıcı müxalif ünsürlərin səsləndirdikləri fikirlərin Fransa, ABŞ və digər dövlətlərin Azərbaycana yönələn qərezli fikirlərə eyniyiyyət təşkil etməsi fərziyyələri və ehtimalları əsaslandırır. Nə zaman kimse Azərbaycan haqqında əsaslı fikir səsləndirirsə, dərhal dağdıcı müxalifət onu özünəməxsus şəkildə şərh edib paylaşır. Düşünürler ki, xaricdəki ermənipərəst dairələr Azərbaycanla bağlı qərezli fikir sələməklə düzgün və ədalətli mövqə sərgiləyir. Belə demək mümkünsə, onların mövqeyine uyğun fikirlər ifadə edənlər "haqqın", "ədalət" in carşılardır. Halbuki her kəsə gün kimi aydınır ki, Azərbaycana qarşı qərezli fikirlər səsləndirənlər ya erməni lobisiñin üzvləridir, ya da Azərbaycanın dünya miqyasında elde olunan uğurlarını həzm etmək istemeyən, qısqanlıqla yanaşan Almaniya, Fransa, ABŞ kimi məkrli dövlətlərdir. Fransa o dövlətdir ki, Azərbaycan 44 günlük Vətən müharibəsində 30 illik erməni işğalına son qoyub ərazi bütövlüyüňü bərpa etdi. Kənddən sonra Fransa senati erməniləri himayə edən, Ermənistana dəstək göstəren irticaçı qərarlar qəbul etdi, Makron ölkəmizle bağlı qərezli açıqlamalarla çıxış etdi və bu gün də eyni ampluanan çıxışlar etməkdədir. Almaniya Bundenstaqının üzvü, faşist cərəyanın əsas ideoloqlarından olan Frank Şvabenin təklifi

əsasında Azərbaycanın AŞPA-da səsverme hüququnun məhdudlaşdırılması ilə bağlı qətnamə qəbul edildi. Qısa, Əli Kərimli, C.Həsənli və digər dağdıcı ünsürlər ABŞ-in və Avropanın məkrli dairələrinin elində oyuncaya əvvələrlər. Hansı ki, həmin məkrli ünsürlər Azərbaycana qarşı açıq düşmənçilik siyaseti aparırlar.

Əli Kərimli erməni diasporu üzvü kimi düşünür

Bu günlərdə Ə.Kərimlinin və C.Həsənlinin birge imzası ilə Fransa Senatına təbrik məktubu ünvanlayıblar. Ona görə yox ki, Fransa prezidenti E.Makronun rəhbərlik etdiyi siyasi partiyinin Avropa parlamentine keçirilən seçkilərde uduzub. Ona görə ki, Makronun qərari ilə buraxılan senatın fəaliyyət göstərdiyi dönmədə məhsuldar və uğurlu fəaliyyət göstərib. Bu yerde təəccübənməmək mümkün deyil. Nə azı ona görə ki, Fransa senati deyildimi Azərbaycana qarşı qərezli qətnamələr qəbul edib? Senat deyildimi Azərbaycanın Ermənistandan üzərində parlaq hərbi, siyasi, diplomatik qəlebəsindən sonra ölkəmizi işgalçı, mülki insanlara qarşı zoraqlıq etməkdə, mədəni irsi dağıtmadı və digər əndərabadi məsələlərdə günahlandıran qərarlar qəbul edən? Fransa deyildimi Azərbaycanın tanınmış şairəsi Xurşidbanu Natəvanın abidəsinə qarşı vandal hərəkətləri edən? Bu günlər Fransa hakimiyyəti "Azərtac" Dövlət Agenliyinin jurnalistini şengel erazisine buraxmaqdan imtina etmişdir. Nəhayət, Fransada baş veren ittişəllər, vətəndaş qarşısızmasına görə, bu ölkənin Daxili İşlər Naziri Azərbaycan dövlətinə qarşı əxlaqına və mənəviyyatına uyğun olaraq ittihamlar irəli sürüb. Bütün bunların fonunda Ə.Kərimlinin və C.Həsənlinin Fransa Senatına təbrik xarakterli məktub ünvanlaması ölkəmizin maraqlarına və böyük xalq imicinə ləkə vurmaq cəhdindən başqa bir şey deyil. Hesab edirəm ki, aidiyyəti dövlət qurumları dağdıcı ünsürlərin bu hərəkətinə nə azı qınaq xarakterli də olsa münasibət bildirəcək.

İLHAM ƏLİYEV

Kardin sayılaması başa düşüləndir. Ə.Kərimlinin isə onun ədəbsiz fikirlərini yayılmış olması anlaşılan deyil. Nə azı ona görə ki, Ə.Kərimli özüne azərbaycanlı deyir. Hətta aradıb "Böyük Turan", "Turançılıq" ideyalarından danışır. O zaman sual edilir, Ə.Kərimli sən necə böyük amallara sahibsən ki, erməni dəyirmanına su tökürsən? Sən necə azərbaycanlısan ki, Ben Kardin kimi erməni kökənlə məxluqun Azərbaycan haqqında söylədiyi hədayanları bölüşürsen?

C.Həsənlinin və Ə.Kərimlinin hərəkətləri separatizmdir

Bu günlərdə Ə.Kərimlinin və C.Həsənlinin birge imzası ilə Fransa Senatına təbrik məktubu ünvanlayıblar. Ona görə yox ki, Fransa prezidenti E.Makronun rəhbərlik etdiyi siyasi partiyinin Avropa parlamentine keçirilən seçkilərde uduzub. Ona görə ki, Makronun qərari ilə buraxılan senatın fəaliyyət göstərdiyi dönmədə məhsuldar və uğurlu fəaliyyət göstərib. Bu yerde təəccübənməmək mümkün deyil. Nə azı ona görə ki, Fransa senati deyildimi Azərbaycana qarşı qərezli qətnamələr qəbul edib? Senat deyildimi Azərbaycanın Ermənistandan üzərində parlaq hərbi, siyasi, diplomatik qəlebəsindən sonra ölkəmizi işgalçı, mülki insanlara qarşı zoraqlıq etməkdə, mədəni irsi dağıtmadı və digər əndərabadi məsələlərdə günahlandıran qərarlar qəbul edən? Fransa deyildimi Azərbaycanın tanınmış şairəsi Xurşidbanu Natəvanın abidəsinə qarşı vandal hərəkətləri edən? Bu günlər Fransa hakimiyyəti "Azərtac" Dövlət Agenliyinin jurnalistini şengel erazisine buraxmaqdan imtina etmişdir. Nəhayət, Fransada baş veren ittişəllər, vətəndaş qarşısızmasına görə, bu ölkənin Daxili İşlər Naziri Azərbaycan dövlətinə qarşı əxlaqına və mənəviyyatına uyğun olaraq ittihamlar irəli sürüb. Bütün bunların fonunda Ə.Kərimlinin və C.Həsənlinin Fransa Senatına təbrik xarakterli məktub ünvanlaması ölkəmizin maraqlarına və böyük xalq imicinə ləkə vurmaq cəhdindən başqa bir şey deyil. Hesab edirəm ki, aidiyyəti dövlət qurumları dağdıcı ünsürlərin bu hərəkətinə nə azı qınaq xarakterli də olsa münasibət bildirəcək.

İLHAM ƏLİYEV

Boş qalan kəndlərin aqibəti necə olacaq?

"A zərbəcanda gedən proseslər əslində dünyada XIX-XX esrda keçmiş proseslərin məntiqi davamıdır". Bu sözü SIA-ya açıqlamasında Yeni Yazarlar və Sənetçilər İctimai Birliyinin sedri, Prezident təqəüdçüsü, yazıçı-kulturoloq Aydın Xan Əbilov deyib. O bildirib ki, nəinki ölkəmizdə, respublikamızda, həm də qonşu ölkələrdə, o cümlədən Rusiya, Ukrayna, Türkiye və Avropa ölkələrində kəndlərin boşalması, kəndlərdə yaşayan əhalinin qocalması yeni nəslin paytaxt və iri meqapolislərə axını, xarici ölkələrə yaşayış üçün getmələri böyük bir problemdir: "Kəndlərimiz boşalır, əsasən insanlar daha çox paytaxt Bakıya, MDB ölkələrinə, Türkiyəyə, Ərəb ölkələrinə və Avropaya üz tuturlar. Bu, normal bir haldır, çünki sadaladığım məkanlar dünyanın ən böyük iqtisadiyyatını özündə cəmlədir.

Eyni zamanda oralar əhalinin qocalması, kəndlərin boşalması ve demografik problemlərin daha kəskin olduğu yerlərdir. Qonşu Rusiyada azərbaycanlılar, Orta Asiyadan gələnləri çıxsaq, əhalinin böyük hissəsinin həm qocalardan ibarət olduğunu görecəyik, həm də dünyanın ən böyük ölkəsinin kəndlərinin getdikcə xarabaliqlara əvviləməsi, əhalinin böyük şəhərlərə köçməsi, iş yerlərinin çoxluğu ona getirib çıxarı ki, orada böyük bir böhran oldu. Mehəz azərbaycanlılar və Orta Asiyadan gedən miqrantlar hesabına hələlik Rusiya ayaq üstə dura bilir. Vaxtılı Almaniyada türklər, Avropanın bir çox ölkələrində də, Fransada ərəbdilli əhali, Afrikadan gələnlərin hesabına Hindistan, Pakistan'dan gələn keçmiş müstəmləkələrdən gələn əhalinin hesabına demografik problemlərin həlline çalışılar.

Azərbaycandan da gedən əhalinin, cavanların yeri boş qalır. Kəndlərimiz boşalır, kənddə iş yerləri yoxdur. Vaxtılı paylanılan torpaqları əkib-becərən kəndlilər öz eməyinin behrəsini görmürlər. Beləcə cavanlar, gənclər, işçi qüvvəsi kəndlərdən getdi və kəndlərimiz yavaşyavaş sənməyə başladı. Elə kəndlərimiz var ki, orada 1-2 nəfər, yaxud 10 nəfər yaşayı. Onların da 90%-i qocalardır. Kənddə insanları saxlamaq üçün müəyyən ümidi yaratmaq lazımdır. Vaxtılı məktəb, tibb müəssisəsi, mədəniyyət evi, kitabxana, savxozlar kəndin əsas nəhəng bünövrəsini təşkil edirdi. Kəndlərimizdə mədəni-sosial mühit olaraq insanları öz doğma ocağında saxlaya bilirdilər. Üstəlik də kəndlərimizdə yaşayan insanların hər birində çox uşaq var idi. Onlar da evlənəndə həresinin 4-5 uşağı olur. Amma indi kəndlərin özündə də ya 1, ya da 2 uşaq olur. Onlar böyük kimi başqa ölkəyə gedir, bir hissəsi xəstelənir. Bütün bu sadalananlara kompleks halda baxılmalıdır".

"Biz hələ de buna hazır deyilik, amma hazır olanda urbanizasiya da-ha sürətlə gedəcək. İnsanlar komfort arxasında paytaxt Bakıya və digər ölkələrə axın edəcəklər. Kəndlərimiz dəha da boşalacaq. Bunun qarşısını almaq üçün bir neçə variant var. Bir çox kəndlərimizin torpaqları işçi qüvvəsi olmadığına görə sadəcə örüş kimi istifadə olunur. Həmin kənddə sahmdar cəmiyyətlər, yaxud keçmiş savxozları, kolxozları əvəz edə biləcək hansısa korporativlər yarada bilərlər. Onların torpaqları əllərinə alınmamaq şərtile icarəyə götürülüb onlara da müəyyən pul vermək, yeni iş yerləri yaratmaq mümkündür. Kənddə olan insanlar qaćıb getməsinlər. Əger biz bunları etməsək, kəndlərimiz dəha da boşalacaq. Həm də kəndlərdə yaşayan qocalara nəzəret edə bilməyəcəyik.

Ele kəndlər var ki, yalnız qoca və xəstelərdən ibarət əhaliyə malikdir. Bunlara baxmaq üçün dövlət tibb müəssisəsi saxlamalıdır. Həmin kəndləri Qarabağda olduğu kimi birleşdirib bir qəsəbə yaratmaq və qalan torpaqları isə bütün dünyada olduğu kimi fermerlərə vermək olar. Amma bunlar hamısı təkliflərdir, əlbəttə ki, kəndləri qorumaq lazımdır. Necə ki, Bakı kəndləri təmir edilir və onlar da şəhəre oxşayır. Digər qəsəbə və kəndlərimiz də Qarabağdakı dırçəliş programı bitəndən sonra, yaxud paralel olaraq mütləq təmir edilməlidir" - deyə o, əlavə edib.

Söylü Ağazadə

Azərbaycan dili üzrə natiqlik çempionatına qeydiyyat başladı

A zərbəcən dilinin inkişafına töhfə məqsədilə "DiksİYA Akademiyası" növbəti dəfə "Ana dilində hekayəni daniş" adlı natiqlik çempionatını elan edir. Dördüncü dəfə keçiriləcək çempionat gənclərin natiqlik bacarıqlarını nümayiş etdirmələri və ana dilində özlərin ifadə etmələri üçün faydalı platforma təmin etmək məqsədi daşıyır.

"Nar" in əsas dəstəyi ilə üç ay ərzində davam edəcək "Ana dilində hekayəni daniş" natiqlik çempionatında iştirakçılar hərəkəfli natiqlik təlimləri keçiriləcək və ünsiyyət bacarıqlarını inkişaf etdirmələri üçün şərait yaradılacaq. Müsabiqənin şərtləri barədə et-

rafli məlumatı bu linkdən oxuya bilərsiniz.
"Nar" ana dilimizin inkişafına yönelik laiyələri dəstəkləməklə Azərbaycan mədəniyyətinin qorunub saxlanması və təbliğinə feal töhfə verir, eyni zamanda gələcək nəslə ünsiyyətdə və özünüfadədə üstün olmağa imkan yaradır. Mobil operatorun korporativ sosial məsuliyyət sahəsində gerçəklişdirilən layihələrə nar.az səhifəsindən ətraflı məlumat elde edə bilərsiniz.

Hazırda 2,2 milyon abunəçiye yüksək keyfiyyətli rabitə xidmətləri göstəren "Nar" son 5 ilde Müştəri Loyallığı İndeksinə görə ölkədə lider mobil operatordur. Mobil operator müştəriyönlük stratejiyasına sadıq qalaraq sərfəli qiymət qarşılığında üstün xidmət təqdim edir.

Təhsil eksperti: “Onlara 1 il vaxt verildi, yenə kəsildilər”

Bu günlərdə müəllimlərin sertifikasiyadan kütükləri kəsilmə halının şahidi olduq. İmtahanlardan kəsilenlər arasında ibtidai sinif müəllimləri və Azərbaycan dili və ədəbiyyatı fənnini tədris edən müəllimlərin sayının çoxluğu nəzəre çarptı. Bu vəziyyət cəmiyyətdə haqlı etiraz və müzakirəyə səbəb oldu. Məsələni təhsil eksperti Ramin Nurəliyevlə müzakire etdik.

-Bu günlərdə mətbuatın gündəmində olan bir məsələni müzakirə edək sizinlə. Sertifikasiyadan kəsilən müəllimləri nəzərdə tuturam. Necə düşünürsünüz bu nəticə haqqında?

- Elə bir vəziyyətlə qarşı-qarşıyayıq ki, adam həqiqətən söz tapıb danişa bilmir. Həqiqətən de bu, böyük bir biabırçılıqdır deyərdim. Bu məsələni mən isteyi-

Ramin Nurəliyev: "7-8-ci sinif şagirdlərinin bildiyini o qədər müəllim bilməyib"

rəm keçən ilə aparam. Keçən il bildiyiniz kimi, Azərbaycan dili fənni üzrə və ibtidai sinif müəllimi olaraq 28.000 müəllim sertifikasiya imtahanına cəlb olundu və 28 min müəllimdən 8 mindən yuxarısı sertifikasiya imtahanından kəsildilər. Yeni müsbət nəticə əldə edə bilmədilər. Sertifikasiya haqqında təlimata əsasən kəsilen müəllimlərə bir il daha şans verilir və bir il müddətində növbəti təkrar sertifikasiya imtahanına cəlb olunur. Bu müəllimlər bir il sonra, bu ilin iyun ayının səkkizində təkrar Azərbaycan dili və ibtidai sinif müəllimləri olaraq təkrar sertifikasiya imtahanına cəlb olundular.

8 iyun sertifikasiya imtahanın nəticəsinə əsasən, hansı ki, o 8 mindən yuxarı müəllim keçən il kəsilmişdi, həmin 8 min müəllimin 50 fazdən çoxu bu il təkrar olaraq sertifikasiya imtahanından müsbət nəticə əldə edə bilmədi, yeni kəsildi. Bu müəllimlər keçən il kəsilib, bir il şans verildi və bu bir il müddətində öz sahələri üzrə, ixtisasları üzrə özlərini ciddi bir şəkildə təkmilləşdirməli və imtahanda iştirak etməli idilər. Amma çox təessüflər olsun ki, bu belə olmadı və təkrar imtahanda müəllimlər kəsildilər.

Həqiqətən de bu cəmiyyətdən çox mənfi qarşılandı. Valideyn ne düşünür? Mən valideynəm, istəyirəm övladımı aparıb ən yaxşı ibtidai sinif müəlliminin sinfinə qoyam. Amma ibtidai sinif müəllimi öz ixtisası üzrə, fikir verin, başqa bir sahədən imtahan olunmur, öz ixtisası üzrə imtahanandan kəsilib. İnanın, o suallara mən baxdım, o qədər asan suallar idi ki. Yeni bir müəllimin o suallardan 50 faiz nəticə göstərə bilməməsi böyük bir fəlakətdir. Mən buna görə bu nəticələrə dəhşət, fəlakət deyirəm. Elm və Təhsil Nazirliyi həmin sualları yayımladı. Riyaziyyat və Azərbaycan dilindən ibtidai sinif müəllimlərinin suallarına baxdım,

həqiqətən çətin suallar deyildi. Düzdür, içərisində çətin suallar da vardi, amma ümumi baxdığımız təqdirde 50 faizi keçə bilməyəcək səviyyədə çətin deyildi. Yeni bu sualları 11-ci sinif şagirdlərinə versən, 80 faiz nəticə əldə edə edər.

-İmtahandan kəsilən müəllimlərin işə qəbul prosedurları necə olub zamanında? İmtahanla girmədikləri bəllidir.

-Yaxşı sualdır. Necə olub ki, əmək fəaliyyətinə başlayıblar. Bu müəllimləri mən üç hissəyə bölürəm. Birinci, bu müəllimlərin eksəriyyəti kolleç təhsil alan ibtidai sinif müəllimlərdir. Orta ixtisas təhsili olan kolleclərdə ibtidai sinif müəllimliyi bu zamana qədər var idi. Artıq ləğv olunub, birbaşa ali təhsilə yönəldirilir, artıq dörd illik ali təhsil alınmalıdır. Bu kolleclərə müəyyən yollarla qəbul olurdular. Rüşvətlə, hörmətlə, izzətlə kolleci bitirib diplomunu alırdı. Əvvəl orta ümumtəhsil məktəblərinə müəllimlərin qəbul olunmasına icra strukturları baxıldı, icra hakimiyəetine müəyyən yollarla rüşvet verib məktəblərdə əmək fəaliyyətinə başlayırdılar. Bu müəllimlərin bir qismi bunlardır.

İkinci qism ixtisas dəyişməsi ilə müəllim olan şəxslərdir. Bilirsiz, əvvəller ixtisasartırma, ixtisas dəyişmələri vardi. İbtidai sinif müəllimliyi dərs saatı çox olan bir sahədir. Ona görə də rəsm müəllimi ixtisas dəyişmə vasitəsilə olurdu ibtidai sülh müəllimi və rahatlıqla dərs deyirdi. Üçüncü kateqoriyaya isə bunların heç birinə aid olmayı, zamanda məktəb direktoru ilə danişmiş, razılaşmış fərqli ixtisasın müəllimi, yaxud da heç müəllim olmayan, kitabxanaçı olan və yaxud başqa bir sahəyə baxan, hər hansı bir dərnəkdə müəllim kimi fəaliyyət göstərənlərdir. Zamanında direktorla danişib, razılaşış olub ibtidai sinif müəllimi, diplomu belə yoxdur. Bunu Elm və Təhsil naziri özü bəyan

Ekspert: "Bu imtahan nə vaxtsa hörmətlə, rüşvətlə işə girməyin nəticəsidir"

elədi ki, ibtidai sinif müəllimlərimizdən bəzilərinin ibtidai sinif müəllimi olaraq təhsili yoxdur. Ali təhsili qoyaq bir qrağı, orta ixtisas təhsili də yoxdur. Təbii ki, bütün müəllimləri nəzərdə tutmuram, səhərət kəsilen müəllimlərin böyük qismindən gedir. Təbii ki, acinacaqlı haldır ki, bu müəllimlərin də göstərdiyi nəticə bundan ibaretdir.

-Deməli, müəllimlərin işə elektronlaşdırılmış sistemlə qəbul edilməsi, sertifikasiyası bu kimi işə qəbul hallarının qarşısını alacaq.

-Əlbəttə, indi bu kimi hallara imkan yoxdur. Çünkü Elm və Təhsil Nazirliyi müəllimlərin işə qəbulunu bilavasitə öz elinə cəmlədi və imtahan yolu ilə həyata keçirir. Ar-tıq qeyri-legal yollarla ümumtəhsil məktəblərinde müəllimlərin işə cəlb olunması mümkün deyil, işləməsi mümkün deyil, işə qəbul olunması mümkün deyil. Birbaşa imtahan yolu ilə, MİQ imtahanı værecək. Müvəffəq olduğu təqdirdə müəllim kimi işləyəcək. Bütün proses elektron sistem üzərindən aparılır, müdaxile yoxdur. Həmcinin də sertifikasiya imtahanının keçirilməsi ilə Elm və Təhsil Nazirliyi çox böyük bir uğur əldə etdi ki, həmin o müəllimləri ümumtəhsil məktəblərindən kənarlaşdırıldı və kənarlaşdırılacaq. Çünkü bizim cəmiyyətimizə bizim gənc nəslimizə, gələcəyimizə belə müəllim lazımdır. Mən bunu açıq deyirəm, bayan edirəm belə müəllimlər bizim cəmiyyətimizə lazımdır. Öz ixtisasını bilməyən, öz ixtisası üzrə 50 faiz nəticə göstərməyen müəllim bize lazımdır.

Əlbəttə, sertifikasiya imtahanında müvəffəq olanlar da var və az deyil, kifayət qədərdir. O cümlədən müəllim kimi pedaqoji fəaliyyətində uğur əldə edənlər de var. Yeni pedaqoji kollektiv tərefindən sevilənlər, tanınanlar da var. Əlbəttə ki, bizim sözümüz olaraq deyil. Onları biz də dəstəkləyirik.

-İbtidai sinif müəllimlərinin çox kəsilməsindən danişdq, bu, dediyiniz kimi, daha çox dərs saatının olduğunu görə ixtisasartırma ilə rahat əldə edilən sahədir. Az balla uni-

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkışafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkışafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Elmi-kütləvi, mədəni-maarif, təhsil proqramlarının hazırlanması" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

versitetə daxil olmaq nə qədər təsir göstərir bu vəziyyətə?

-Mən düşünürəm ki, apellyasiya müraciətləri effekt verməyəcək. Niye? Çünkü test üsulu ilə həyata keçirilən imtahanların elektron sistem üzərindən yoxlanılması həyata keçirildiyi üçün burada səhəh ehtimalı maximum 5 faizdir, bəlkə heç o qədər də deyil. Çünkü ümumi suallara əger diqqət yetiririksə, bəlkə də beş faiz ola bilər ki, bir xəta olsun. Mən ele düşünürəm ki, o da əger olarsa, bu ümumi nəticəyə ciddi təsir etməyəcək.

-Həm bir təhsil eksperti, həm də valideyn kimi siz necə qiymətləndirirsiniz bu imtahanları? Təhsilin keyfiyyətini yaxşılaşdıracaq bəllidir təbii ki, amma etiraz edənlər də var kəsilən müəllimlərin işsiz qalmalarına görə.

-Mən bir vətəndaş olaraq, bir təhsil eksperti olaraq Elm və Təhsil Nazirliyinin bu istiqamətdə apardığı islahatları dəstekləyirəm. Sertifikasiya imtahani keçirilməsi cəmiyyətin bütün üzvləri tərefindən alqışlanmalıdır. Çünkü biz hər birimiz öz övladımızı aparıb ibtidai təhsildən orta məktəbə qoymur. Əger ibtidai təhsilimiz bu vəziyyətdədirse, bizim usağımızın gələcəyi nə olacaq? Ona görə də istər ibtidai sinif müəllimliyi olsun, istər digər ixtisas müəllimləri olsun, müəllimlərin sertifikasiya imtahanının aparılmasına bütün cəmiyyət olaraq alqışlamaq lazımdır. Təbii ki, burda bu imtahanın aparılması müəyyən obyekтивliklər diqqətə alınmalıdır, sualların seviyyəsi diqqətə alınmalıdır. Sertifikasiya dönyanın inkişaf etmiş ölkələrində də var. Adı sertifikasiya, təkmilləşdirmə, inkişaf et s. ola bilər, mahiyyət eynidir. Əksər peşələr üzrə sertifikasiya var, peşələr üzrə təkmilləşdirmə imtahanları həyata keçirilir, müsahibə yolu ilə, imtahan, test üsulu ilə həyata keçirənlər var.

Həmcinin də MİQ imtahanı istiqamətində Elm və Təhsil Nazirliyinin apardığı islahatları dəstekləyirəm. Elektronlaşdırılması, müəllimlərin imtahanın birbaşa elm və Təhsil Nazirliyinə bağlanması burada müxtəlif icra strukturlarının müdaxiləsini mümkün etmir. Birbaşa elektron sistem üzərindən vakant qeydiyyatdan keçir, imtahanda iştirak edir, hazır olan vakansiyalara elektron formada müraciət edir, qəbul olunduğu zaman təsdiqlənir və emək fəaliyyətinə başlayır. Yenisi bu həqiqətən böyük bir nailiyətdir. Mən bu istiqamətdə atılan müsbət addımların hər birini təbii ki dəstəkləyirəm.

Lalə Mehrali

Bu gündən Azərbaycanda bayram tətili başlayır

Bu gündən Azərbaycanda bayram tətili başlayır. SIA xəbər verir ki, 15 iyun Milli Qurtuluş Günü, 16-17 iyun Qurban bayramı günləri dir.

Əmək Məcəlləsinə əsasən, həftələrə rəsi istirahət günləri və iş günü hesab olunmayan bayram günləri üst-üstə düşərsə, hemin istirahət günü bilavasitə bayram gündündən sonrakı iş gününe keçirilir. Bu il 15 iyun şənbə, 16 iyun bazar gününe təsadüf etdiyi üçün 18 və 19 iyun tarixləri də qeyri-iş günləri olacaq. Bununla da, ardıcıl olaraq 15, 16, 17, 18 və 19 iyun tarixləri qeyri-iş günləridir.

Həmçinin, iyunun 26-da Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri Günü qeyd ediləcək.

Əhalimizin sayı açıqlandı

Azərbaycan əhalisinin sayı ilin əvvelindən 12 min 801 nəfər və ya 0,1 faiz artıraraq 2024-cü il may ayının 1-i vəziyyətinə 10 milyon 193 min 571 nəfərə çatıb. Bu barədə Dövlət Statistika Komitəsindən məlumat verilib. Bildirilib ki, əhalinin ümumi sayının 54,5 faizini şəhər, 45,5 faizini kənd sahələri təşkil edir. Onlardan 49,8 faizi kişi, 50,2 faizi isə qadınlardır.

Neymar bu komandada oynamadı istəyir

Futbol üzrə Braziliya millisinin "Əl-Hilal" hücumcusu Neymar ölkəsinin "Flamengo" klubunda oynamadı istəyir. QOL.az "RMC Sport" a istinadən xəbər verir ki, bu barədə 32 yaşlı hücumçu özü danişib. O deyib:

"Mən həmişə deyirdim ki, "Flamengo"da oynamadı istəyirəm. Təbii ki, bu mənim "Santos"dan sonra ikinci sevimli komandamdır. "Flamengo"nu həqiqətən sevirməm. Bir gün burada oynaya bilsəm, əlbəttə ki, çox memnun olaram. Bunun ne vaxtsa olub-olmayıacığını bilmirəm, ancaq Tanrı bilir. Hələ də "Əl-Hilal"la müqaviləm var, amma heç kim bizi gələcəkdə nəyin gözlədiyini bilmir."

"SƏS" qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşımı Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressinform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseynov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN
6 aylıq 79.20 AZN
1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı, təbrik və başsağılıqlarınızı dərc etməyə hazırlıq!

"Yaprak dökümü"nın çayçı "Ahmet"i yaxalandı

"Yaprak dökümü" serialı ilə tanınan Yusuf Atala Türkiyəde saxlanılıb. Türkiye mətbuatının yazdıığına görə, polis "Pulsuz tətil qazandınız" vədi ilə insanları aldadandan aktyorla birlikdə dəste üzvlərini nəzarətə götürüb. Dələduzlar bununla 50 milyon lirə qazanc əldə ediblər.

Baş redaktor:
Bəhrəz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.
Şəhadətname: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az
"ƏLİNÇƏ" AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ CƏMIYYƏTİNİN ORGANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi ilə müəllifin mövqeyi üst-üstə düşməyə biler.

Qəzet bazar və bazar ertəsindən başqa hər gün nəşr olunur

Tiraj: 3200